

Årgang 10, nr. 1

S.O.S.

Skrifter om Samtalegrammatik

Selv-initieret selv-reparatur i dansk samtaleprog
En samtaleanalytisk undersøgelse af simple og komplicerede
reparaturoperationer

Sidsel Mosegaard Holm

Skifter om Samtalegrammatik 10:1

2026

ISSN 2445-7256

Skifter om Samtalegrammatik (SoS) er en serie arbejdspapirer om samtalegrammatik som udgives af forskergruppen *DanTIN* ("Danish talk-in-interaction"). *DanTIN* består af studerende og forskere fra og omkring Lingvistik på Aarhus Universitet. *DanTIN* bestyrer hjemmesiden *samtalegrammatik.dk*. Udgivelserne i *Skifter om Samtalegrammatik* er arbejdspapirer, studenteropgaver, rapporter, afhandlinger og andet som beskriver og analyserer samtalegrammatiske fænomener.

Skifter om Samtalegrammatik er ikke fagfællebedømt, men en redaktionsgruppe under *DanTIN* har vurderet at udgivelserne i SoS fortjener at komme til offentlighedens kendskab. I nogle tilfælde er der tale om ældre eller nyere skrifter, som *DanTIN* har fået lov af forfatterne til at udgive. I andre tilfælde er skrifterne lavet til SoS. *Skifter om Samtalegrammatik* kan frit deles med angivelse af forfatter, årstal samt tidskriftets navn og nummer.

DanTIN udgiver også fagfællebedømte artikler. Du kan se mere om vores udgivelser, projekter og resultater på samtalegrammatik.dk, og her kan du også se hvordan du kommer i kontakt med os.

Billedet til forsiden (*Kænguruer*) er taget af Fanny Windeløv-Jensen.

Redaktionsgruppen for dette nummer består af Jeanne Ehlers Thorsen og Jakob Steensig.

Redaktionel kommentar

Når talere opdager problemer i deres egen tale, kan de reparere på dette. Når man ser en sådan *reparatur* skrevet ned, kan den se kaotisk ud. Typisk indeholder den tøven, pauser, gentagelser, omstarter og andet som er meget anderledes end det vi ser i skriftsproget, som jo – i modsætning til samtalesproget – har en *delete*-knap.

Denne udgave af *Skrifter om Samtalegrammatik* viser at der er systematik også i hvordan folk reparerer deres egen tale, det som forfatteren kalder selv-initieret selv-reparatur, hvilket vil sige at "selv" (taleren) selv igangsætter og selv udfører de nødvendige rettelser.

Sidsel Mosegaard Holm har taget udgangspunkt i et studie af denne type reparatur i engelsksprogede samtaler (Schegloff 2013) og har fundet danske eksempler i en samling af samtaleoptagelser som kan belyse om de samme "reparaturoperationer" findes i dansk samtale-sprog. Det gør de, men Holm viser også at forskelle i sprogstruktur mellem engelsk og dansk betyder noget for præcis hvordan reparaturen forløber og at der findes blandingsformer og mere indviklede former som samtalegrammatikken også bør kunne rumme.

Udgivelsen var oprindeligt et speciale på Aarhus Universitet, og det blev afleveret i 2021. Så det er på tide at det kommer ud et sted hvor flere kan stifte bekendtskab med det. Det er relevant for samtalegrammatikken fordi den behandler systematikken i reparatur som syntaktisk. Og denne syntaks bygger på de reparaturoperationer som Holm redegør for. Redaktionen har kun foretaget kosmetiske ændringer i forhold til det oprindelige speciale, så udgivelsen giver også et godt indtryk af hvordan et godt speciale om samtaleprog kan se ud.

Denne redaktionelle kommentar er skrevet af Jakob Steensig og Jeanne Ehlers Thorsen.

Referencer

Holm, Sidsel Mosegaard. 2021. *Selv-initieret selv-reparatur I dansk samtaleprog: En samtaleanalytisk undersøgelse af simple og komplicerede reparaturoperationer*. Upubliceret speciale. Aarhus Universitet.

Schegloff, Emanuel A. 2013. Ten operations in self-initiated, same-turn repair. In Geoffrey Raymond et al. (eds.), *Conversational Repair and Human Understanding*, Cambridge University Press, 41-70.

ABSTRACT

This publication investigates self-initiated self-repair in Danish conversation. The theoretical starting point is that of conversation analysis (CA) and interactional linguistics. Specifically, it investigates the ten categories presented by Schegloff (2013) from a Danish perspective.

With a methodological background in conversation analysis, it provides an in-depth qualitative examination of authentic conversational data collected from two different archives. The research is based on a total of 70 examples from approximately 2.3 hours of conversation. Cross-linguistic parallels are drawn in order to introduce differences and similarities across languages.

Through re-transcribed examples, the analysis shows how the “simple” self-initiated self-repair types operate in Danish and describes their interactional function. Several discussion points are raised throughout the analysis, and they are explored further in the following discussion sections. Among other things, I argue that repair operations in my data show some degree of internal syntax. Furthermore, the publication shows that the “simple” categories are not always adequate in describing complicated repair operations, and therefore four examples of complicated repair sequences are unpacked in the analysis. These show instances of several overlapping repair operations, instances where the different parts of the operation are difficult to separate from each other, instances where speakers seem to use visual markers or gestures to indicate repair, and instances with “invisible” trouble sources, i.e., where the repair has operated on more than what was originally marked as “problematic”.

The findings support the theoretical concept of the repair phenomenon as not limited to error correction but rather as an operating system that contributes and helps speakers maintain the conversational flow.

Selv-initieret selv-reparatur i dansk samtalesprog: En samtaleanalytisk undersøgelse af simple og kompliserede reparaturoperationer

af SIDSEL MOSEGAARD HOLM

1. INDLEDNING

Reparatur i samtaler er så almindeligt og ofte forekommende, at vi sjældent lægger mærke til det. I samtaleanalysens begyndelse viste Schegloff, Jefferson og Sacks (1977), at der er præference for selv-initieret selv-reparatur over de andre typer, og senere har Schegloff m.fl. udvidet vores viden om, hvordan folk udfører selv-reparatur (se bl.a. Fox, Hayashi og Jasperson 1996; Fox, Maschler og Uhmman 2010; Fox et al. 2009; Hayashi, Raymond og Sidnell 2013; Kazemi 2020; Kärkkäinen, Sorjonen og Helasvuo 2007; Lerner og Kitzinger 2015, 2019; Laakso og Sorjonen 2010; Makoto, Geoffrey og Jack 2013; Németh 2012; Schegloff 1979, 2013; Uhmman 2001 m.fl.).

Schegloff (2013) har for engelsk beskrevet 10 operationer til denne udførelse. Nogle af dem relativt simple, andre mere kompliserede. I gennemgangen af dansk samtaledata med henblik på at lave lignende beskrivelser i dansk (med forventelige ligheder og forskelle), fandt jeg hurtigt mange eksempler, hvor Schegloffs begreber var fuldt ud anvendelige, som i uddrag (1) nedenfor.

```
(1) Samtalebånd | omfodbold | L80 ((ansigt-til-ansigt))
01 KIR: [de har jo fået somm]erhu- ny sommerhus→
02 LIS: [det må jeg si:ge]→
03 (0.4)
```

Kirsten (KIR) afbryder sin igangværende ytring i L1 med en hørlig afsnupning (*cutoff*) for at indsætte et beskrivende adjektiv, *ny*. I dette uddrag er det let at identificere reparaturens enkeltdele: problemkilden er det manglende adjektiv, reparaturigangsættelsen udgøres af en hørlig afsnupning og resultatet er *ny sommerhus*. Schegloffs beskrivelse af operationen *inserting* (2013:45) passer altså upåklageligt.

Det, at jeg let kunne finde den type eksempler, ledte mig til idéen om at undersøge, hvordan selv-initieret selv-reparatur optræder i dansk samtalesprog. Min umiddelbare tanke var at finde ud af, om samtlige 10 af Schegloffs (2013) kategoriseringer og begreber for

hans engelske samtaledata ville passe på de danske ækvivalenter, således at jeg kunne beskrive de eventuelle forskelle og ligheder. Men jeg stødte også på eksempler, hvor Schegloffs begreber alene ikke var nok til at beskrive, hvad der skete i reparaturen. Se fx følgende uddrag:

```
(2) Samtalebank | samfundskrise | L675] ((ansigt-til-ansigt))
01 LIS:    [.h]hhhh tænk sig så var det bare en
02         .nhhh *ja bare og bare*↗
03         .hhh det var så to biler der var slæbt
04         ind i midterrabatten↘
05         (.)
```

Her sker der følgende: taleren Lis (LIS) afbryder sig selv midt i turen i L1 for at indskyde *ja bare og bare* for derefter at fortsætte i L3 med beskrivelsen af de to biler i midterrabatten. I første omgang ligner det umiddelbart, at hun med indskuddet sletter *bare* ved hjælp af en kommentar, der antyder, at det måske ikke var et passende ord at bruge i sammenhængen. Rent reparaturanalytisk vil det sige, at problemkilden, altså det der var "galt" med hendes første ytring, var netop ordet *bare*. Men hvis vi vender blikket mod resultatet af reparaturen, altså den ytring, der kommer efter indskuddet *ja bare og bare*, kan vi se, at det ikke kun er det lille, problematiske ord, der er slettet. Lis har også ændret på rækkefølgen af ord, således at partiklen *så* rykker ned på adverbial-pladsen i sætningen, og subjektet *det* rykker op i forfeltet, og derudover er substantivet *bil* ændret fra singularis til pluralis (*en* er rettet til *to*).

Uddraget analyseres i dybden i slutningen af udgivelsen, men som det fremgår, ender vi altså med en analyse, der viser, at resultatet af talerens reparaturoperation faktisk ikke kun har repareret på den oprindelige problemkilde, men også på andre elementer, som taleren ikke har markeret som problematiske. Så hvordan skal man som analytiker forholde sig til denne komplekse reparatur? Hvordan skal vi udlede problemkilden, når resultatet af reparaturoperationen indeholder mere og andet, end taleren har markeret som problematisk? Med andre ord: hvad sker der med problemkilden, når der udføres komplerede reparaturoperationer? Og hvilke spørgsmål melder sig i gennemgangen af de simple reparaturoperationer, som bør undersøges nærmere?

Undersøgelsen af ovenstående spørgsmål ledte, forventeligt nok, til endnu flere spørgsmål, og hele indeværende udgivelse skal læses som en tretrinsraket, der først præsenterer de simple, åbenlyse og

håndfaste eksempler og operationer, herefter diskuterer helt specifikke elementer og hypoteser opstået undervejs i arbejdet, for til sidst at åbne op for undersøgelse af mere komplicerede operationer.

Overordnet er udgivelsen altså en undersøgelse af, hvordan selv-initieret selv-reparatur fortages i dansk samtalesprog. Jeg undersøger om Schegloffs (2013) begreber passer på de danske ækvivalenter; om der mangler noget i beskrivelsen for at komme omkring disse, og om der er noget i hans beskrivelser, som jeg ikke finder i dansk. Derudover opstiller jeg relevante spørgsmål undervejs i gennemgangen af de simple reparaturoperationer, der efterfølgende undersøges nærmere. Slutteligt analyserer og diskuterer jeg, hvad der sker i mere komplicerede eksempler, samt hvad det siger om den generelle funktion af reparatur i samtaler. Nedenfor udpensles udgivelsens opbygning nærmere.

1.1. Udgivelsens indhold

Udgivelsen er bygget op således, at der først præsenteres relevant teori med en kronologisk gennemgang af reparaturbegrebets udvikling gennem de seneste knap 50 års forskning (afsnit 2). I dette afsnit præsenterer jeg også de begreber, jeg har anvendt som grundlag for al analysearbejdet, og som ligeledes danner grundlag for diskussion i senere afsnit. Herefter præsenterer jeg data og metode i afsnit 3 med gennemgang af dataindsamling og -behandling samt præsentation af anvendte metoder og undersøgelsens kvalitative fokus. I afsnit 4 præsenterer jeg uddrag og analyser, der illustrerer Schegloffs ti reparaturoperationer i dansk samtalesprog, og disse bruges bl.a. til at stille relevante diskussionsspørgsmål, der leder over i afsnit 5, som udgør første del af diskussionen. Her opsummeres diskussionsspørgsmålene, og de besvares ud fra eksempler. Efterfølgende udfolder jeg mere komplicerede reparaturoperationer i afsnit 6, der særligt fokuserer på overlappende operationer, det jeg kalder "usynlig" problemkilde samt inddragelse af visuelle elementer. Afsnit 6 opsummeres med en opsamling af resultater med fokus på, hvordan disse bidrager til den overordnede argumentation. Udgivelsen afsluttes med en konklusion og kort opsummering i afsnit 7.

2. TEORI OG TIDLIGERE FORSKNING

I følgende afsnit præsenteres den grundlæggende teori for arbejdet med reparation i samtaler. Gennemgangen forløber nogenlunde kronologisk med det historiske tidsforløb og belyser dermed den betydelige plads, fænomenet har i naturlige samtaler, såvel som i analysen heraf. Fokus ligger på de systematiske og organiseringsmæssige teorier, der danner grundlag for kategoriseringen af selv-initieret selv-reparatur hos Schegloff (2013) i første omgang, og dermed for hele indeværende undersøgelse og efterfølgende diskussion. I afsnittet præsenterer jeg både ældre og nyere forskning og inddrager tværlingvistiske resultater undervejs, der har inspireret til diskussionsspørgsmål, og som inddrages i senere afsnit.

2.1. *Reparatur*

Allerede i konversationsanalysens tidlige start blev fænomenet reparation sat på dagsordenen for nærmere undersøgelse. Sacks, Schegloff og Jefferson nævner det i deres artikel fra 1974, hvor de danner grundlaget og argumentationen for at beskæftige sig videnskabeligt med samtaler. Her argumenterer de for, at turtagningssystemet og organiseringen af reparation er 'skabt for hinanden' (Sacks, Schegloff og Jefferson 1974:724), idet turtagningssystemet inkorporerer elementer og placeringer i sin cyklus, der gør det muligt at reparere problemer. Turtagningssystemet fungerer altså som et basalt organiseringsredskab for reparation og kan bidrage til at løse problemer i samtalen. Omvendt findes der også reparatormekanismer til at løse problemer i turtagning, og de to er således både skabt af og afhængige af hinanden (Sacks et al. 1974).

Inden Sacks, Schegloff og Jeffersons banebrydende artikel taler Jefferson (1972) om *side sequences* som en form for tidlig beskrivelse af reparation (dog uden termen reparation). Hun beskriver disse 'sidesekvenser', hvor talere eller modtagere påbegynder en sidesekvens for at korrigere eller rette en *challengeable*, som her beskrives som noget, der kan udfordres enten af taleren selv eller modtager(ne). Hvorvidt en *challengeable* bliver behandlet/udfordret i interaktionen, viser noget om, hvor vigtigt dette element er i det pågældende miljø, forudsat "at en samtale mellem mennesker på et bestemt sted kan betragtes som en del af miljøet" (min oversættelse (Jefferson 1972:330)).

I 1974 går Jefferson ind i det mere interaktionelt sociologiske og beskriver, hvordan *error correction* fungerer som en interaktionel ressource, samtaledeeltagere kan bruge til at påvirke og forme situationer og interpersonelle forhold, og dermed også til at forhandle og måske endda omformulere egne og hinandens identiteter (Jefferson 1974:181). Hvordan samtaledeeltagere forholder sig til små fejl, siger ifølge Jefferson altså noget om deres kompetence, og reparatur kan anvendes til at vise og demonstrere denne kompetence over for hinanden.

I 1977 beskriver Schegloff, Jefferson og Sacks reparatur som et organiseringsmæssigt system, der behandler "*recurrent troubles in speaking hearing and understanding*" (1977:361). Disse problemer behandles på en organiseret måde i samtaler og er hverken begrænset til eller nødvendigvis forårsaget af deciderede "fejl". Netop af denne grund anvendes begrebet reparatur (*repair*) i stedet for korrigering og/eller rettelse (*correction*). Ydermere giver begrebet reparatur plads til mere og andet end blot korrigering af fejl ved at udskifte et ord med et andet (se mere om dette i afsnit 5.1). Ved eksempelvis ordsøgning, hvor et element (fx et ord) ikke er tilgængeligt for taleren, er der ikke tale om udskiftning eller rettelse af elementet, men der kan i stedet være lydlig forlængelse og/eller indsættelse af en søgemarkør. Ved at bruge begrebet *reparatur* kan vi også forholde os til disse søgninger og er ikke begrænset til deciderede fejl og medfølgende udskiftning eller rettelse heraf.

Reparatur kan foretages af enten taler selv, det vi refererer til som *selv-reparatur*, eller af en anden part, hvilket betegnes *anden-reparatur* (Schegloff et al. 1977). Distinktionen handler om, hvem der udfører reparaturen, om det er den person, der har lavet problemkilden (*the repairable, the trouble-source* osv.), eller det er modtageren.

Men inden for begge disse kategorier kan man også forholde sig til, hvem der igangsætter reparaturen, og også her er det enten selv- eller anden. Igangsættelse eller initiering betragtes som det specifikke sted i turen eller samtalen, hvor der påbegyndes en handling, der afbryder samtalens igangværende forløb for at løse det *problem*, der er opstået. Ved selv-initiering forstås, at producenten af problemkilden selv påbegynder reparatur uden opfordring, hvorimod anden-initieret reparatur igangsættes af en anden end vedkommende, der har produceret problemkilden.

Med disse to orienteringer skelnes således mellem 4 typer af reparatur (Schegloff et al. 1977):

- Selv-initieret selv-reparatur: producenten af problemkilde igangsætter og udfører selv reparatur.
- Anden-initieret selv-reparatur: modtager opfordrer producenten af problemkilde til at foretage reparatur.
- Selv-initieret anden-reparatur: producenten af problemkilde efterspørger hjælp fra modtager til at foretage reparatur.
- Anden-initieret anden-reparatur: modtager igangsætter og udfører selv reparatur på en problemkilde, vedkommende ikke selv har produceret.

Forfatterne beskriver en tendens til, at selv-reparatur er præfereret over anden-reparatur, og ligeledes at selv-initiering af reparatur er præfereret over anden-initiering (Schegloff et al. 1977:362). De baserer denne præference på både hyppighed og på selve turtagningens cykliske organisering, hvor der gives plads til selv-reparatur, før der er plads til anden-initiering. På den måde foreligger der en reparaturorganisering i samtaler, som både taler og modtager umiddelbart orienterer sig mod (Schegloff et al. 1977).

I sit arbejde med at beskrive en syntaks for samtaler, undersøger Schegloff (1979), om der findes en basal grammatik for selv-initieret selv-reparatur. Han finder, at reparatur har sin egen organisering, der kan anvendes på alle steder i en samtale, i enhver tur, og oftest er det uproblematisk for samtalens øvrige forløb, idet samtalen genoptages efter reparatursekvensen uden tilsyneladende problemer (1979:277). Selve reparaturen er altså en afvigelse fra samtalens progressive forløb og udgør i sig selv (ofte) en sekvens med en relativt fast form og orden.

Det sekventielle aspekt af reparatur opererer omkring tur-serier og sekventiel implikativitet (*sequential implicativeness* (Schegloff 1979: 267); dansk oversættelse fra Steensig 2001). Her kigger man på NU-VÆRENDE og NÆSTE tur (kapitler gentaget fra Schegloff 1979): enhver næste-tur bliver nuværende, når den påbegyndes, og en tur-serie har potentiale til at blive en del af en sekvens eller en sekvens i sig selv. Det sker, når en næste-tur ikke umiddelbart følger dens forgænger, men produceres med henvisning til den.

Hele turtagningssystemet og samtaler generelt er bygget op omkring nærhedspaar (*adjacency pairs* (Schegloff og Sacks 1973)), og deltagere orienterer sig mod dette. Nogle handlinger er førstepar-dele, (*first pair parts* (1973:74)) og "kalder på" specifikke svar som andenpar-dele (*second pair parts* (1973:74)). Fx inviterer ja/nej-spørgsmål til positivt/negativt svar, og gøres dette relevante i næste tur, er der tale om konditionel relevans.

Sekventiel implikativitet indebærer på den anden side, at enhver tur foranlediger, hvad der kan ske bagefter på en specifik måde, og er således forbundet til den foregående. Næste tur er den systematisk tilgængelige position for samtalepartneren til at initiere reparatur. Når næste tur bruges til at initiere reparatur på noget i nuværende tur, ændres strukturen i den sekventielle implikativitet, og den nuværende turs placering er "tabt" for denne tur. Anden-initieret reparatur i næste tur truer med andre ord sekvensen og er i sig selv sekventielt implikativ, hvilket er Schegloff, Jefferson og Sacks' (1977) anden del af argumentet for præferencen for selv-reparatur. Der er altså strukturel præference for at holde næste-turs-positionen fri til sekventielt implicerede næste-ture, fordi anden-initieret reparatur er dispræfereret i næste tur, og det overholdes ved, at taleren selv initierer reparatur i nuværende tur, dvs. i den tur, der indeholder problemkilden og før næste tur.

Ved muligt overgangsrelevant sted markerer nuværende taler at være færdig og gør dermed overgangen til en næste tur relevant (Sacks et al. 1974), og det er på denne placering, næste taler oftest begynder deres tur. Reparatur igangsættes oftest i samme (nuværende) tur før næste færdiggørelse af den turkonstruktionsenhed, hvor problemkilden er, dvs. inden for sætningens grænser (Schegloff 1979).

Sætningens integritet er dermed systematisk underordnet andre sekventielle betingelser og forudsætninger. Lidt løst formuleret kan man sige, at samtals systematiske organisering betyder, at en taler der laver en "fejl" (problemkilde) oftest reparerer fejlen inden for samme taletur, inden et muligt overgangsrelevant sted, hvor en anden taler kan overtage turen. På den måde bliver reparaturen udført inde i den taletur, hvor problemet opstod. Hvis der i løbet af en taletur opstår en problemkilde, og reparatur bliver relevant, er der altså et systematisk og organiseringsmæssigt pres, der koncentrerer relevansen inden for sætningerne i samme tur (Schegloff 1979).

2.2. *Projicering*

Talere og modtagere orienterer sig mod det forventelige næste i enhver tur og på flere planer (Schegloff 2013:42). Makroprojicering handler om den overordnede strukturelle organisering; hvilken slags turkonstruktionsenhed er det, og hvor i den er vi nu, og på samme måde i længere ture, der består af flere enheder.

Mikroprojicering handler om den lokale organisering. Hvilken konstruktion er det her, og hvad er det forventelige næste: hvilket ord, hvilken lyd, og hvad projicerer disse for hhv. det næste ord og den næste lyd. Denne lokale organisering er ofte lingvistisk (grammatisk, fonologisk), men behøver ikke udelukkende være det. Det kan også omhandle alt andet omkring, hvordan turkonstruktionsenheder og ture skal konstrueres, fx hvordan man refererer til steder og personer, hvordan historiefortællinger er opbygget osv. (Schegloff 2013:42-43) Schegloff (2013) mener altså, at samtaler og social interaktion er orienteret mod progression, og hvordan man projicerer færdiggørelse af det igangværende projekt (lyd, ord, sætning. dvs. på flere niveauer).

Samtaledeltagere er således altid orienteret mod både makro- og mikroprojektion og forholder sig til, hvordan både de lokale elementer bearbejdes og føres mod afslutning/gennemførelse, samt hvordan hele turen og/eller handlingen (*action*) gør det samme. Derfor er det altid relevant at se på, hvad problemkilden projicerer. Hvad er det forventelige næste? Både som analytikere og samtaledeeltagere kender vi grammatikken, og vi ved, hvad der kan komme hvor ift. dansk syntaks, og derfor kan vi projicere, hvordan turkonstruktionsenheder kan afsluttes.

I forhold til reparatur er projicering særligt relevant. Idet vi som samtaledeeltagere (og analytikere) hele tiden forholder os (mere eller mindre ubevidst) til, hvad det forventelige næste er på både makro- og mikroniveau, bliver det tydeligt, når det næste *ikke* er det forventede. Reparaturen afbryder det igangværende forløb og danner en sekvens i sig selv (Schegloff 1979).

2.3. *Operationer*

Schegloff beskriver ti reparaturoperationer, som danner udgangspunktet for udgivelsen. Mit fokus er at undersøge tilsvarende i dansk samtaleprog, og operationerne gennemgås på baggrund af udvalgte eksempler fra min datasamling. Schegloff kategoriserer reparatur i ti operationer: *replacing, inserting, deleting, searching, parenthesizing,*

aborting, sequence-jumping, recycling, reformatting, reordering (Schegloff 2013).

Operationerne har det til fælles, at de har den samme interne struktur og består af elementer, som er helt centrale for analysen (Sidnell 2010). Problemkilden (*a*) er 'det der er galt', *the trouble source*, som skal/kan repareres på, også kaldet det reparerbare (Clausen og Pedersen 2017). Reparaturigangsættelsen (*b*) er det element, der igangsætter reparaturen og signalerer til modtageren, at der nu sker noget andet end det forventelige næste. Reparaturudfaldet/-løsningen (*c*) er resultatet af reparaturoperationen, *the repair outcome*. De tre elementer illustreres herunder med uddrag (3):

(3) AULing | KC-basis | L652 ((ansigt-til-ansigt))
 01 C: altså jeg er så ikk vant til→
 02 (0.7)
 03 C: at blive kørt i bil→
 04 så det er ik noget der generer mig→ (.)
 05 synderligt→
 06 C: jeg har al- vi >har aldrig haft bil→<
 07 (.)
 08 C: min >mor å mig→<

Uddraget er fra en samtale mellem fire unge kvinder, der taler om at have bil. I uddraget fortæller C, at hun og hendes mor aldrig har haft bil, men hun gennemgår imidlertid en reparaturoperation for at komme frem til denne pointe. I L6 påbegynder hun turkonstruktionsenheden *jeg har al-*, som afbrydes med hørlig afsnupning. Dette er reparaturigangsætteren (*b*), hvor modtagerne bliver klar over, at der nu sker noget andet end det forventelige næste. Problemet viser sig at være sætningens subjekt *jeg*, og det agerer således problemkilden/det reparerbare (*a*), der skal repareres på. Hun starter forfra med sætningen og får udtrykt sig som ønsket *vi >har aldrig haft bil→<* som bliver resultatet (*c*) af reparaturoperationen.

Nogle af operationerne kan operere på flere niveauer. Schegloff taler om første- og andenordens-operationer (*first order-* og *second order operations*, 2013:64). Førsteordens-operationer er de basale operationer, en taler anvender i den igangværende taletur på et hvilket som helst tidspunkt i dens udvikling.

Andenordens-operationerne er reparaturoperationer, der *kan* forstås i en af de basale førsteordens-operationer, men hvis analyse ville misse pointen ved kun at forholde sig til det umiddelbare (Schegloff 2013:64). Både som analytikere og samtaledeltagere er vi altså nødt

til at overveje, om de basale operationer bruges til at tilvejebringe en anden slags reparaturoperation. Dette vender jeg tilbage til og går i dybden med i afsnit 4.

Af og til ændrer taleren strategi for sin reparatur undervejs i selve reparaturrekvensen. De bagud- og fremadrettede orienteringer af reparaturinitieringer er ikke konstante, og de kan også variere inden for samme reparaturrekvens. Når *øh* fx initierer reparatur og dermed indikerer fremadrettet reparatur (typisk en søgning), men reparaturrekvensen i sig selv ender med at operere på tidligere elementer af turen, er der tale om reparaturomvending (*repair conversion*). Med andre ord initieres reparaturen for én type problem og løses ved at reparere en anden type. Dette forklares nærmere med eksempler i slutningen af afsnit 4.

2.4. *Selv-initieret selv-reparatur i forskningen*

Interaktionelle og samtaleanalytiske studier bygger ofte på den grundlæggende forståelse, at sprogets lingvistiske struktur først og fremmest betragtes som et redskab til interaktion mellem samtaledeletagere (Kärkkäinen et al. 2007). Derfor er der god grund til at undersøge selv-reparatur i forskellige sprog.

De første undersøgelser handlede generelt om engelsk (Kärkkäinen et al. 2007), mens senere forskning også har undersøgt reparatur i andre sprog, ligesom flere har lavet tværlingvistiske komparative studier (se fx Fox et al. 1996; Fox et al. 2010; Fox et al. 2009; Hayashi og Hayano 2013; Kazemi 2020; Kärkkäinen et al. 2007; Laakso og Sorjonen 2010; Németh 2012; Uhmman 2001). Der viser sig at være stor lingvistisk variation i den måde, talere udfører reparatur, og det kan bl.a. tilskrives sprogenes forskellige tilgængelige lingvistiske ressourcer (Fox et al. 2017). I de følgende afsnit vil jeg gennemgå nogle af de undersøgelser, der er lavet om sammeturs selv-reparatur i andre sprog.

Fox et al. (2009) har lavet et tværlingvistisk studie, hvor de undersøger og sammenholder sammeturs selv-reparatur i syv sprog (bikol, sochiapam chinantec, engelsk, finsk, indonesisk, japansk og mandarin) med henblik på at finde ud af, hvor i et ord, talere igangsætter reparatur (*'site' of initiation*). I undersøgelsen begrænsede de sig til kun at inddrage operationer med en klar syntaktisk relation mellem problemkilde og reparatur. Det vil sige, at de kun så på erstatning (*replacement*) og genkørsel (*recycling*) og kun i de "simple" tilfælde, hvor der ikke

samtidig forekommer andre reparaturoperationer. Undersøgelsen viser, at der er stor variation i talernes mest anvendte placeringer (*site*), men at variationen kan forklares med nogle få simple interaktionelle faktorer (Fox et al. 2009:60).

Fox et al. (2010) viser, at selvom reparation er en ufravigelig del af alle sprog, er det organiseret forskelligt i forskellige sprog. Dette er et tværlingvistisk kvantitativt studie af sammeturs selv-reparation i tre forskellige sprog: engelsk, tysk og hebraisk. Undersøgelsen bakker op om kvalitative studier, der antyder, at selv-reparation foregår forskelligt på forskellige sprog, og at dette skyldes typologiske forskelle. Eksempelvis er engelsk og tysk genetisk tæt forbundne sprog, men med relativt store typologiske forskelle, og forskellene i måderne, hvorpå talere af de to sprog foretager selv-reparation, er baseret på sprogenes typologi snarere end deres genetik.

Kazemi (2020) undersøger sammeturs selv-reparation i farsi med fokus på deres igangsættelse og indramning (*framing*). Det specifikke spørgsmål er, hvordan farsi-talere markerer og håndterer interaktionelle problemer i takt med, at de optræder i løbet af en igangværende tur (Kazemi 2020:5). Kazemi finder i undersøgelsen stor forekomst af erstatninger, aborteringer og indsættelser. Indramning sker især ved erstatninger og indsættelser, og oftest efter hørlig afsnupning (*cut-off*), ikke så ofte efter leksikalsk initiering. Når der forekommer indramning, går det tilbage til begyndelsen af nominal- og præpositionsfraser, og farsi har generelt stærk præference for, at reparation fører tilbage til præpositioner. Farsis syntaks gør til gengæld, at indramning ikke fører tilbage til verber, da verber placeres til sidst i sætninger. Derudover viser han, at hørlig afsnupning bruges til initiering af forskellige operationer og har forskellig fonetisk form, alt efter hvilken lyd den kommer efter. Der er særlig fonetisk markering på et erstattet element, og yderligere findes på farsi bestemte ord, der bruges ved reparaturinitiering og delvist signalerer forskellige operationer.

Overfor de tekniske undersøgelser har vi Jefferson (1987), der viser, at reparation generelt ikke bliver en del af den igangværende samtale, men snarere forårsager, at samtalen bliver sat på pause. På den måde isoleres reparationen som sekvens og bliver en interaktionel handling i sig selv (1987:97).

2.5. Initieringsteknikker

Ifølge Schegloff (1979) optræder sammeturs reparatur inden for nogle ordnede rammer. Prosodisk initieres reparatur ofte med hørlig afsnupning (*cut-off*), typisk inde i et ord eller en lyd. Denne teknik afbryder talestrømmen inden ordets naturlige afslutning, og det er den oftest forekommende reparaturigangsætter på flere sprog (Kazemi 2020). Den hørlige afsnupning er i sin natur postpositioneret, idet den agerer på et allerede produceret element, men den er samtidig syntaktisk adskillende, da den afbryder det projicerede syntaktiske forløb (Schegloff 1979) og samtidig forstyrrer og udsætter det igangværende forløb (Lerner og Kitzinger 2015).

Reparatur og syntaks opererer i det samme sekventielle miljø, og de skal undersøges sammen. Ifølge Schegloff 1979 kan reparatur generelt, og postpositioneret reparatur i særdeleshed, initieres hvor som helst i en tur¹. Der er ingen eksklusionsregel.

Når reparatur initieres uden for en ordgrænse eller anden lyd, forekommer der ofte en reparaturmarkør, der indikerer en form for "tøven" hos taleren. Senere i udgivelsen går jeg mere i dybden med dette begreb, men for nu anvendes tøven som fællesnævner for en gruppe af initieringsteknikker: *øh*, pause, lydlig forlængelse og prosodisk nulstilling.

Sørensen et al. (2019) beskriver tre positioner af *øh(m)* og viser, at det har flere funktioner. Den første position kalder de sætningsintern, hvor *øh(m)* markerer ordsøgning, der kan løses af både taler og modtager. Konstruktionen konjunktion + *øh(m)* er den anden position og fungerer som aktivitetsskiftemarkør på den indledende plads i ytringen. Den tredje position er svarindledende, hvor *øh(m)* markerer, at det efterfølgende er komplekst (Sørensen et al. 2019:532). I mit data optræder ofte *øh* (uddrag 4) eller en pause. Disse to, *øh* + pause (ofte i kombination), kan også anvendes efter reparaturinitiering som komponenter i reparatursegmentet.

På samme måde kan lydlig forlængelse også fungere som tøvemærker i en reparaturigangsættelse. Forlængelsen kan være både prosodisk og fonetisk ved eksempelvis forlængelse af en vokallyd som i *nu*:

¹ Dog nævner Clausen 2017, at *hva hedder det* kan have forskellige funktioner alt afhængig af, hvor i turkonstruktionsenheden det forekommer. Deres resultater indikerer, at der i hvert fald for én type reparatur kan være forskel på operationens funktion alt efter hvor den starter, og det kunne være interessant at undersøge, om dette også gælder for andre typer reparatur.

i uddrag (4) nedenfor. Dette fænomen er sprogspecifikt for dansk og forekommer eksempelvis ikke på engelsk.

(4) Samtalebank | Samfundskrise | L118] ((ansigt-til-ansigt))
01 LIS: a nu får nu: øh: får nogen skat^{te}ned^sættelser
02 osse ikke→

Derudover forekommer prosodisk nulstilling i forbindelse med reparaturigangsættelse. I mit data er der enkelte eksempler, hvor denne teknik anvendes, og den er kendetegnet ved, at man, når man hører det, får en tydelig fornemmelse af at taleren "nulstiller" rent prosodisk og starter forfra. Ifølge Steensig (2001) ligger der en vigtig ressource i taleres mulighed for prosodisk at indikere sammenhæng til det forudgående eller mangel på samme (Steensig 2001:114).

Tøvemarkørerne er generelt præpositioneret og optager pladsen, hvor det næste element ellers havde været placeret. Med andre ord står de i stedet for et projiceret næste element og initierer derfor oftere fremadrettet reparation, dvs. på et næste element, hvor hørlig af-snupning, som nævnt, oftere initierer reparation på et allerede produceret element og dermed er bagudrettet.

Den tredje initieringsteknik, jeg vil nævne her, er brug af leksikalske elementer. På engelsk bruges fx *or* og *well*, som fremsætter et bedre alternativ til problemkilden eller som en revidering af en utilstrækkelig formulering (Lerner og Kitinger 2015, 2019). I mit data med uddrag fra danske samtaler optræder *eller* og *altså* i forbindelse med reparaturoperationer. Per definition antyder *eller* et problem med det foregående, og at det næste fremsætter et alternativ til dette problem. Ligeledes ses *altså* i forbindelse med reparationsekvenser i dansk, og ifølge Heinemann og Steensig (2018) indikerer talere med denne partikel 1) en afvigelse fra det igangværende forløb, 2) at det efterfølgende udvider det foregående, 3) at afvigelsen er berettiget og 4) at det bidrager til det igangværende forløb i et større perspektiv.

På finsk optræder flere partikler til reparaturigangsættelse, *eiku*, *tai* og *siis* (foruden den lydlige afsnupning, som er den oftest forekommende igangsætter). *Eiku* og *tai* bruges på finsk til at projicere erstatninger, hvor den førstnævnte, *eiku*, også kan bruges til at signalere abortering (Laakso og Sorjonen 2010), mens *siis* projicerer, at taleren nu vil uddybe eller forklare noget. De tre leksikalske elementer igangsætter alle reparation, men varierer i, hvor eksplicit de indikerer, at der igangsættes reparation, og hvilken slags reparation der følger.

På samme måde beskriver Kazemi (2020), som nævnt i forrige afsnit (2.4), hvordan man med et bestemt ord på farsi kan signalere nært forestående reparatur, samt hvordan dette ord tilsyneladende giver talere ganske unikke muligheder for sociale handlinger (Kazemi 2020).

I dette afsnit har jeg redegjort for den relevante teori, der danner grundlag for udgivelsen. Med afsæt i tidlige samtaleanalytiske basisteorier har jeg beskrevet fænomenet selv-initieret selv-reparatur og inddraget forskningsresultater fra flere perioder og omhandlende forskellige sprog. Jeg har fokuseret særligt på de systematiske og organiseringsmæssige aspekter af selv-reparatur med henblik på at danne et solidt teoretisk fundament at bygge indeværende undersøgelse på. I det følgende afsnit beskrives undersøgelsens data og metodiske grundlag.

3. DATA OG METODE

I følgende afsnit beskrives data og metode for arbejdet med reparaturoperationer. Først beskrives undersøgelsens datasæt, der stammer fra to forskellige arkiver, og herunder også hvordan udgivelsen og undersøgelsen overholder Datatilsynets retningslinjer. Dernæst uddyber jeg, hvordan jeg har fundet, organiseret og kategoriseret forekomster af selv-reparatur, samt de anvendte transskriptionskonventioner. Slutteligt gives et kort overblik over den samtaleanalytiske tilgang, samt undersøgelsens kvalitative metodiske grundlag.

3.1. Data

Udgivelsen og undersøgelsen heri bygger på analyser af video- og lydoptagelser fra danske samtaler. Optagelserne er indsamlet fra to forskellige arkiver, hhv. samtalebanken og DanTINs databank, AULing. Samtalebanken er et online datakorpus med offentlig adgang til video- og lydoptagelser af samtaler mellem 2, 3 og 4 personer samt en 1-persons monolog/tale. Samtalebanken udsprang af det danske CLARIN projekt (Common Language Resources and Technology Infrastructure²) med Bente Mægaard i spidsen. Johannes Wagner og Lone Laurson (og deres studentermedhjælpere) indsamlede data og oprettede samtalebanken med støtte og hjælp fra Brian Macwhinney (<https://samtalebank.talkbank.org/>).

² <https://cst.ku.dk/english/projekter/projekter-afsluttet/the-danish-clarin-project>

I korpusset findes en række danske samtaler fra forskellige hverdagsituationer. Samtalerne er autentiske, idet deltagerne foretager sig aktiviteter, de normalt ville gøre. Det er forskelligt, hvilken relation deltagerne har til hinanden i samtalerne, ligesom det også er forskelligt, hvad de foretager sig, hvor de befinder sig, og hvad de taler om. Formålet med indsamling af samtalerne har været at bidrage til undersøgelse af samtaleanalytiske emner, og samtalerne er således hverken kontrollerede eller opfundne.

Alle samtalerne på samtalebanken er transskriberet med en form for basistranskription indeholdende en række gennemgående særlige tegn (ca.talkbank.org 2020), og det er muligt at afspille filerne synkront med transskriptionerne. Både mediefilerne og transskriptionerne ligger åbent til download, og jeg har downloadet og retranskriberet de uddrag, jeg har brugt i analyserne.

Samtalebankens opbygning og åbenhed gør det muligt i de indledende faser at danne sig et indtryk af et fænomen, fordi man har flere samtaler og transskriptioner til rådighed inden for en relativt overskuelig ramme i form af hjemmesidens navigeringsmuligheder. Ydermere giver transskriptionerne mulighed for at foretage søgninger efter specifikke elementer i samtalen. Således kan man relativt nemt indsamle eksempler på det fænomen, man ønsker at undersøge, og danne sig et overblik over forekomster.

AULing er et korpus med data indsamlet af undervisere og studerende på lingvistikuddannelsen på Aarhus Universitet gennem de seneste 20 år. Korpusset består af en række tilfældige samtaler, dvs. der er ikke nogen tænkt systematik i forhold til emne, situation, demografi eller lignende (Brøcker et al 2012). For at få adgang til data skal forskere registreres og underskrive en samtykkeerklæring om tavshedspligt og anonymisering af alt, hvad der kan føre til genkendelse af medvirkende eller omtalte personer. Ligeledes erklærer man, at alt datamateriale slettes efter endt arbejde. Korpusset er registreret ved Datatilsynet gennem Aarhus Universitet med projektnummer 923.

Således tager udgivelsen højde for Datatilsynets krav til studerendes behandling af personoplysninger ved udarbejdelse af projekt- og specialeopgaver. I udgivelsen er alle oplysninger om personer, steder og andre personfølsomme oplysninger anonymiseret. Al data er blevet slettet efter afslutning af projektet.

3.2. Dataindsamling og -behandling

I det følgende beskrives, hvordan jeg har fundet, organiseret og udvalgt eksempler til undersøgelsen. I første omgang udvalgte jeg nogle tilfældige videoer på samtalebanken og noterede, hver gang jeg stødte på eksempler på selv-initieret selv-reparatur. Jeg lavede en tabel med felter til notering af datafil, eksemplets placering i transskriptionen, et felt til selve eksemplet, og derudover felter til notering af, hvilken reparaturoperation det var, samt felter til prosodisk og visuel information, der kunne vise sig relevant. Tabellen blev justeret undervejs i forløbet i takt med, at jeg fandt mere effektive og relevante noteringsteknikker og måder at overskueliggøre oversigten. Eksempelvis tilføjede jeg et felt til notering af initieringsteknik, da jeg påbegyndte arbejdet med operationernes interne syntaks. Nedenfor ses et uddrag fra tabellen.

	Eksempel	Operation	Initieringsteknik	Visuel	Prosodisk	Andet	DATA
1.	458 *BE: så er jeg ude -hh af stand til å overtale ham eller stå *du ved* og 459 ligeså (..) appellere til ham i (min tydske person såk l	Søgning	Leksikalsk	Gestikulerer med armene, specielt i den lille pause (.)		Gestikken er med til at markere søgning samtidig med at den er symbolsk for det ord hun leder efter	Anne og Beate
2.	106 *AST: for der- vi er jo (0.3)	Abortering	Hørlig afsnupning				Samfundskrise

Figur 1. Uddrag fra oversigtstabel med eksempler

I alt har jeg fundet 70 eksempler på reparatur efter gennemgang af 8 samtaler på i alt 137 minutter (2 timer og 17 minutter) med tilhørende transskriptioner. Samtalerne er udvalgt med henblik på at inddrage både samtaler med to personer, tre personer samt både videooptagelser af ansigt-til-ansigt samtaler og lydoptagelser af telefonsamtaler, hvor det visuelle aspekt ikke spiller ind. Ligeledes har jeg i udvælgelsen af data forsøgt at inddrage flere aldersgrupper, så der både er eksempler på samtaler mellem unge mennesker og ældre. Der er ikke taget højde for samtaledeltagernes køn i udvælgelsen, og de fleste eksempler er fra samtaler mellem kvinder.

Ikke alle filerne er gennemgået fra start til slut, og eksemplerne optræder fra flere forskellige placeringer i samtalerne. Gennemgangen af hver fil er påbegyndt tilfældige steder i samtalen. Ved nogle af filerne begyndte jeg helt fra starten af transskriptionen og/eller optagelsen, mens jeg ved andre startede flere minutter inde i samtalen. Derudover begyndte jeg nogle gange gennemgangen med at lede i transskriptionerne uden afspilning af optagelsen, mens jeg andre

gange afspillede optagelsen samtidig. Førstnævnte af den årsag, at jeg kun var i besiddelse af transskriptionerne og ikke mediefilerne, og således brugte den strategi for at udvælge, hvilke mediefiler jeg skulle kigge nærmere på.

Ud af de 70 indsamlede eksempler har jeg udvalgt dem, der belyser mit fokus i udgivelsen. For hver af Schegloffs (2013) reparaturoperationer har jeg forsøgt at finde lignende eksempler i dansk med henblik på at vise, hvordan operationerne her ligner og/eller afviger.

3.3. Transskribering

I samtaleanalyse er samtalen og interaktionen mellem mennesker det centrale. Derfor er analysen af rådataet, altså video-/lydfilen, det vigtigste, mens transskriptionen er sekundær og fungerer som hjælpemiddel til at formidle, forklare og forstå det egentlige data. Derfor er det også væsentligt at gennemgå, hvilke konventioner der er anvendt for transskribering til den pågældende analyse.

Dataet for denne undersøgelse er transskriberet i programmet CLAN (MacWhinney 2000). Alle uddrag i udgivelsen er gen-transskriberet efter konventionerne fra Hepburn og Bolden (2013), som baserer sig på Jeffersons (2004) konventioner. Jeg har tilføjet modifikationer fra samtalegrammatik.dks udskriftssystem (2020) til angivelse af særlige samtaletræk:

- Pile anvendes til angivelse af intonation. Således markerer opadgående pil (↗) stigende intonation, en lige pil (→) markerer lige/jævn intonation, og en nedadgående pil (↘) markerer faldende intonation. Alle disse pile placeres efter et ord og angiver intonationen til sidst.
- Foranstillede pile, (↑) og (↓), markerer, at det følgende ord/stavelse udtales med hhv. særligt høj eller lav tone.
- (¯ord¯) omkranser tale med høj toneleje
- (_ord_) omkranser tale med lavt toneleje
- (°ord°) omkranser tale med lav lydstyrke
- (JA) store bogstaver angiver tale med høj
- (*ord*) omkranser knirkende stemme
- (◌) angiver prosodisk nulstilling (Steensig 2001)
- (§ord§) paragraftegn omkranser særligt tydelig udtale
- (<ord>) omkranser langsom tale,
- (>ord<) omkranser hurtig tale.

- Overlap markeres med firkantede klammer ([- -]) i begge/alle involverede ytringer på det sted, hvor overlappet hhv. starter og slutter.
- Enkelte steder er tilføjet en beskrivende kommentar i dobbelt parentes direkte i transskriptionslinjen, fx ((udtales mumlende)).

Derudover har jeg tilføjet visuelle elementer i de uddrag, hvor det er relevant at inddrage i analysen. I nogle uddrag er gestik, ansigtsmimik og blikretning således angivet i transskriptionen på de præcise steder de optræder, mens andre (og langt de fleste) uddrag er uden visuelle tilføjelser. De visuelle kommentarer er angivet på deres egen linje markeret "%com" i transskriptionen og omkranset af dobbelte parenteser samt med firkantede klammer, som er tilpassede det nøjagtige sted i taleturen ovenfor. %com-sporene anvendes kun i afsnit 6 og er tydeliggjort med rød skrift for visuelt at separere dem fra talen.

Alle transskriptioner i udgivelsen er angivet med nummer og en overskrift, der indikerer, hvor uddraget oprindeligt kommer fra, hvilket linjenummer uddraget har i den oprindelige transskription, om der er tale om en telefonsamtale eller ansigt-til-ansigt samt hvor mange deltagere der er. Derudover er reparaturoperationen i fokus markeret med fed i transskriptionen. Nogle uddrag bruges flere gange, og det angives undervejs.

3.4. Samtaleanalyse

Den grundlæggende metode i opgaven er den samtaleanalytiske/konversationsanalytiske (*conversation analysis*), der udspringer af Sacks et al. (1974). I den samtaleanalytiske tradition interesserer man sig for samtaler i deres naturlige miljø og udformning, og man forholder sig analytisk til det observerbare i video- og lydoptagelser. Således betragtes alt, hvad der foregår i interaktionen, som potentielt relevant (Jefferson 2004; Sacks et al. 1974) og som elementer, der kan bruges til at sige noget om deltagernes sociale og interpersonelle forhold samt om deres indbyrdes roller i den pågældende interaktion.

Samtaleanalysen bygger på den grundlæggende forståelse, at samtaledeltagernes adfærd og orientering i sig selv fungerer som evidens for analysen af en given interaktion (Sidnell 2013). Det baserer sig på, at deltagerne udfører *handlinger* i interaktionen (*actions*, se fx Sidnell (2013) og Levinson (2013)) fx at stille spørgsmål, lave anmodninger

osv., og at modtagerens respons på disse handlinger viser, hvordan de har forstået handlingen. Fordi interaktion og samtaler organiseres i sekvenser, kan vi se på deltagernes handlinger og analysere nærhedsspar (Schegloff og Sacks 1973) og se tur-for-tur, hvordan de viser hinanden forståelse af disse handlinger (Sidnell 2013:78-79).

Undersøgelsen af reparaturoperationer bygger på Schegloffs artikel om samme fra 2013. I udgivelsen anvendes Schegloffs begreber og kategoriseringer af reparaturoperationer, ligesom relevante analytiske aspekter og overvejelser inddrages. Undervejs i udgivelsen har jeg oversat begreber og kategorier, og første gang de nævnes, er den originale engelske term angivet i parentes. Foruden disse kategorier er jeg i gennemgangen af data stødt på mere komplekse eksempler på reparaturoperationer, som jeg ikke har fundet noget lignende om andre steder. Disse komplekse eksempler beskrives ligeledes i udgivelsen og danner grundlag for at diskutere relevante spørgsmål til de eksisterende teorier og eventuelle fremtidige undersøgelser.

3.5. Kvalitativ metode

Samtale- og interaktionsanalysen beskæftiger sig med kvalitativ metode. Det betyder, at man inden for dette felt kigger på enkelte tilfælde (single cases) eller kollektionsanalyser af disse i deres interaktionelle miljø, med henblik på at beskrive, hvad der sker, snarere end at forsøge at kvantificere fænomenerne. Som Fox et al. (2010) pointerer, bygger disse undersøgelser på den grundantagelse, at fænomenets orden (*orderliness*) først opnås gennem single cases, og at den sammenlagte erkendte orden over fænomenet generelt bygger på den orden, der findes i de enkelte tilfælde. Med andre ord bygger det kvantitative arbejde på det kvalitative og er afhængig af indsigterne herfra; vi kan ikke tælle noget, før vi ved, hvad det er.

Undersøgelsen i denne udgivelse er således funderet i den kvalitative metode og beskriver enkelte tilfælde af selv-initieret selv-reparatur. Resultaterne i undersøgelsen kan ikke lægges til grund for generaliseringer og viser blot, hvordan operationerne i hvert fald *kan* optræde. Udgivelsen åbner samtidig op for en lang række diskussionsspørgsmål, der kan undersøges og uddybes nærmere i fremtidige studier. Nogle af spørgsmålene diskuteres både løbende og i afsnit 5 og 6, men bør betragtes som det, de er, nemlig resultater af enkeltstående tilfælde.

Når det er sagt, er indeværende udgivelse det første studie af reparaturoperationer i dansk. Det har ikke været muligt at opstøve lignende undersøgelser, og udgivelsens analyser såvel som resultater kan dermed fungere som grundlag og basis for yderligere dybdegående undersøgelser af fænomenet eller dele heraf.

4. ANALYSER: SIMPLE REPARATUROPERATIONER I DANSK

I det følgende gennemgås de 10 reparaturoperationer, Schegloff (2013) beskriver for samme-turs selv-reparatur i engelsk med udgangspunkt i eksempler fra min datasamling. Operationerne angives i overskrifterne med den engelske term i parentes og derefter kun med mine danske oversættelser.

4.1. Erstatning (*replacing*)

Taleren udskifter et helt eller delvist udtalt element af en igangværende turkonstruktionsenhed med et andet element, som er forskelligt fra det første, alt imens taleren bibeholder fornemmelsen af, at "dette er den samme ytring" (Schegloff 2013:43). Schegloff viser, at erstatninger ikke behøver være det samme lingvistiske eller grammatiske objekt som problemkilden, men det kan det være. Et ord kan altså erstattes af en hel frase eller blot et ord som i uddrag (5), hvor et forkert udtalt ord erstattes med det samme ord i korrekt udtale.

(5) AULing | Flensborg | L75] ((telefonsamtale))
01 A: har du haft en tgo' dag ((med lys stemme))
02 (0.5)
03 B: tja det har jeg (med lys stemme)
04 (0.5)
05 A: var du afsted om: formiddagen eller
06 °om efter[middag(en)]°
07 B: [.hhh=
08 B: =om formiddagen men så har vi haft _fr*_edagbar*_
09 (.)
10 B: °fr*_edagsbar*_°=
11 A: =°nå:::→ °
12 (0.5)

Problemkilden optræder i L8, hvor B siger *fredagbar* uden binde-s. Der følger en kort pause, hvorefter hun selv igangsætter og udfører reparaturen med en erstatning, der korrigerer fejlen og samtidig stiller sig

i stedet for problemkilden på problemkildens plads. Således er *fredagsbar* i L10 resultatet af den selvinitierede selv-reparatur, og taleren har gennemført reparaturen problemfrit.

Men erstatninger kommer ikke altid som helt isolerede elementer ligesom i uddrag (5). Somme tider indeholder erstatningen elementer, som kom lige inden eller lige efter problemkilden i den igangværende taletur. Disse elementer fungerer som indramning (*'framing'* (Schegloff 2013)) af problemkilden og erstatningen, hvilket hjælper modtageren til at lokalisere, hvad der skal forstås som problemkilden (Schegloff 2013:45). Herfra anvendes begrebet indramning. I uddrag (6) nedenfor ses en prosodisk erstatning med både præ- og postindramning.

(6) Samtalebank | samfundskrise | L59 ((ansigt-til-ansigt))

01 AST: °men altså der er mange der finder på et eller
andet°→

02 (.)

03 LIS: ·hjah

04 (0.9)

05 AST: oss sån noge::t sort→

06 (0.8)

07 AST: ikk→

08 LIS: jo:→

09 LIS: jo[:]↘

10 AST: [al]tså det er der rigtig mange [der gør]→

11 LIS: [*ja:*]↘

12 (1.7)

13 LIS: ja:↘→

14 (1.3)

15 LIS: men altså de::t↘

16 (0.6)

17 LIS: nogen gange så ka jeg ikke fortanke dem i å→

18 (0.7)

19 LIS: å arbejde sort huhuh

20 (.)

21 AST: na: altså man ka jo→

22 (.)

23 LIS: som sagt jeg har betalt↘

24 (.)

25 ·hh jeg har betalt skat af de penge en gang☺↘

26 (0.5)

27 LIS: [thhhuhhh hhuuh]

28 AST: [ja de:t ba:re ik nok→]

29 (0.4)

I uddrag (6), hvor to kvinder taler om sort arbejde, viser Lis indirekte sin holdning til emnet med argumentet, at hun allerede har betalt skat af de penge, der skal bruges til betaling. Ytringen er et eksempel på erstatning med både præ- og postindramning. Problemkilden *har* udtales uden tryk, og hun afbryder turkonstruktionsenheden efter *betalt* efterfulgt af en kort pause (.), L23-24. Herefter gentager hun præcis samme tre ord, som hun lige har sagt, med den eneste forskel, at *har* denne gang udtales med tryk. Der er således tale om en prosodisk erstatning, og den indrammes af både *jeg* (præindramning) og *betalt* (postindramning) og signalerer tydeligt, hvilket element der repareres på, og dermed erstattes.

I både uddrag (5) og (6) bliver problemelementet færdigproduceret, men det er ikke altid sådan. Ofte afsluttes problemelementet før dets naturlige afslutning, og ofte med en lydlig afsnupning, som vi ser flere eksempler på senere (se fx uddrag 7).

I begge ovenstående uddrag ses en pause før erstatningen (hhv. L8 i uddrag 5 og L24 i uddrag 6). Ligeledes er der i ingen af de to uddrag lydlig afsnupning, som ellers ses ofte i forbindelse med reparatur (Kazemi 2020; Lerner og Kitzinger 2015; Schegloff 1979). Erstatningsoperationen igangsættes altså i begge disse tilfælde med en pause, hvilket ingen af eksemplerne på erstatning hos Schegloff (2013) gør. Det vil være relevant at undersøge, om der er en sammenhæng mellem reparaturoperationen og igangsættelsen. Eller mere snævert: initieres erstatninger altid med pause? En tredje mulighed er at undersøge, hvorvidt reparatur generelt igangsættes med en pause, hvis der ikke er lydlig afsnupning.

Omkring selve udførelsen ses i uddrag (6) en prosodisk fremhævelse, fordi det netop er det, der repareres (*har* erstattes med *har*). I uddrag (5) forekommer ikke en særlig prosodisk fremhævelse, idet både *fredagbar* og *fredagsbar* udtales med knirkestemme og samme trykfordeling. Erstatningen udtales dog med lidt højere toneleje end problemkilden, men da problemkilden netop udtales med særligt lavt toneleje i afslutningen på taleturens nedadgående intonation, vurderes dette ikke som andet end blot en tilbagevendende til almindeligt toneleje.

4.2. *Indsættelse (inserting)*

Taleren indsætter et eller flere elementer i den igangværende tur, og disse genkendes som andet end det projicerede/forventelige (Schegloff 2013:45). Betragter man begrebet reparation i en læg-opfattelse, antyder det, at der er "noget galt". Det er sådan, vi oftest forstår det i hverdagssammenhæng, hvor en bil eksempelvis skal repareres, når den er i stykker. Her adskiller konversationsanalysens begreb om reparation sig, og det kommer særligt til udtryk ved indsættelsesoperationer.

Ved indsættelse er der nemlig tale om ændring snarere end korrigering af en "fejl", fordi der ikke som sådan behøver være noget galt eller noget, der skal repareres på (Schegloff 2013; Schegloff et al. 1977). I stedet bidrager indsættelsen til, at noget kan blive mere tydeligt eller mere forståeligt for modtageren. I nogle tilfælde er indsættelsen nødvendig for, at ytringen er fuldendt, men det er ikke altid sådan. I uddrag (7) nedenfor indsætter Kirsten et beskrivende adjektiv til sin igangværende ytring (L9).

- (7) Samtalebank | omfodbold | L72 ((ansigt-til-ansigt))
- 01 KIR: og det da godt sat de: gør det§→
 02 inden de nu får [børn å så videre ikke→]
 03 LIS: [.hhhh hrc hrcm]
 ((hoster))
- 04 LIS: jo→=
 05 ANN: =jo jo→
 06 KIR: o:[g ø:::hm]→
 07 ANN: [så bliver det jo lidt sværere jo→
 08 (0.6)
 09 KIR: [de har jo fået sommerhu- ny sommerhus→
 10 LIS: [det må jeg si::ge]→
 11 (0.4)
 12 KIR: dev- æ- det de havde det blev revet ned→
 13 (0.4)

De tre kvinder taler om nogle familiemedlemmer, et ungt par, der skal på en længere rejse, og Kirsten indskyder ny viden om dem i L9 efter en pause. Hun afbryder sig selv med afsnupning i *de har jo fået sommerhu-* og indsætter *ny* inden gentagelsen og færdiggørelsen af *sommerhus*, som her agerer post-indramning og tydeliggør, at reparaturen netop er en indsættelse (fordi der ikke ændres andet).

I overlap med Kirstens indskydelse i L9 kommer Lis med en vurderende bemærkning, *det må jeg sige* (L10). Det er påfaldende, at Kirstens afsnupning sker samtidig med Lis' færdiggørelse, og det kunne

Asta afbryder sig selv i L1 inden færdiggørelse af sætningen, hvor det forventelige næste er et subjektsprædikat (Christensen og Christensen 2012). Hun fortsætter efter en pause på 0.2 sekunder (L2) med *eller*, som markerer, at der nu sker noget andet end det forventede og således igangsætter reparaturen. Hun gentager sætningen, men denne gang uden *tror jeg nok*. Samtidig lægger hun tryk på *har*, som faktisk har samme funktion som sletningen, idet *tror jeg nok* indikerer en usikkerhed, og verbalet *har været* (i hvert fald her) indikerer det modsatte.

Til forskel fra erstatning, hvor et ord i princippet også slettes, kommer der ved sletning generelt ikke et andet element i stedet for, men i dette tilfælde ses altså både en prosodisk erstatning og en sletning, som begge bidrager til, at ytringen leveres med mindre tvivl.

I samtaleanalysen handler *epistemics* om, hvordan en samtaledelegters viden (*knowledge*) relaterer sig til med-deltagerens viden, og hvordan deres viden udvikler sig gennem samtalen (Couper-Kuhlen og Selting 2018; Heritage 2012; Heritage og Raymond 2012). Deltagerens epistemiske standpunkt(er) (*epistemic stance*) er en interaktionel proces, der hele tiden udvikler sig. Det epistemiske standpunkt må ikke forveksles med epistemisk status, der angiver en stabil status af viden inden for et bestemt område (fx ved forældre mere om deres egne børn end andre gør; en læge ved mere om anatomi end en bager). Det epistemiske standpunkt derimod er ikke stabilt og kan flytte og udvikle sig i løbet af samtalen. Heritage (2012:45) beskriver det som en K+/K- vippe (*seesaw*), hvor deltagere konstant tilpasser deres epistemiske standpunkt i forhold til hinanden, samtidig med at de stiller efter kongruens. Vippen kan tippe den ene eller den anden vej, afhængig af hvordan deltagerne markerer deres viden over for hinanden med ytringer, der er K+ eller K-. Deltagerne arbejder altså på at opnå en konsensus om, hvordan informationen er fordelt imellem dem, og der kan ifølge Hayano (2013) opstå sekvensudvidelse for at opnå denne epistemiske kongruens.

Med den reparerede ytring i L3 markerer Asta således sit epistemiske standpunkt som mere K+ (Heritage 2012), end ytringen i L1 i første omgang udtrykte. I dette uddrag bliver usikkerheden erstattet med en sikkerhed, eller med andre ord: noget slettes, for at noget nyt kan komme frem. Sletningen har altså her epistemisk betydning, men det er ikke altid sådan.

Når et element er slettet i en ytring, har det stadig eksisteret. I modsætning til i skriftsproget, hvor man kan slette elementer, uden at den fremtidige læser vil opdage, der har været noget, der ikke længere er, kan man i talesproget jo ikke trække et element tilbage, når det først er produceret. Det interessante i den sammenhæng er, om det kan have interaktionel betydning. Kan man se en orientering mod eller "rundt om" det slettede element, eller agerer samtaledeltagerne kollaborativt, som om det ikke har eksisteret? Dette diskussions spørgsmål vender jeg tilbage til i afsnit 5.

4.4. Søgning (searching)

Taleren søger efter noget, der i øjeblikket er utilgængeligt for vedkommende. I dansk optræder søgning ofte i forbindelse med *øh*. I mit datamateriale har jeg fundet 17 eksempler på søgning, hvoraf 15 af tilfældene indeholdt *øh*. I uddrag (9) nedenfor optræder også *øh*, her som en søgemarkør i L1, der igangsætter reparaturen.

(9) Samtalebank | Anne og Beate | L397 ((ansigt-til-ansigt))
01 AN: ej men det var faktisk helt vildt sjovt ude
02 til den *ø:h* (.) til den der fest bagefter

Søgningen i uddrag (9) optræder på det sted, hvor der grammatisk bør komme et definit substantiv: *ude til den [definit substantiv]*. *Øh* optager pladsen for substantivet og efterfølges af en kort pause, hvorefter Anne laver præframing med genkørsel af *til den*. Herefter indsætter hun *der* som en del af nominalsyntaxmet, *den der fest*, i L2. Den bestemte artikel indikerer i forvejen, at modtageren bør kende til festen (modsat fx *en fest*, hvor modtager ikke forventes at kende til den), og *der* understøtter den forventning og implicerer måske, at det er en fest, de har talt om tidligere.

Ifølge Clausen og Pedersen (2017), som undersøger søgninger der initieres med *hva hedder det*, har bl.a. gestik og blikretning betydning for, hvordan søgningen kan opfattes af modtager. I uddrag (10) nedenfor kan man se, at taleren anvender gestik samtidig med leksikalske søgemarkører.

(10) Samtalebank | Anne og beate | L460 ((ansigt-til-ansigt))
01 BE: så er jeg ude .hh af stand til å overtale ham
02 eller stå °du ved° og ligeso[m (.)]appellere
03 AN: [°ja:°]

04 til ham i [min fy]siske persøn ikk
 05 AN: [.*ja:.*]

Beate gestikulerer med armene i løbet af søgningen. Her optræder ingen *øh*, men i stedet *du ved* og *ligesom* som leksikalske elementer, der signalerer, at hun er i gang med at lede efter et ord. Tilsammen signalerer Beate med sin gestik og de leksikalske søgemarkører, at hun ikke ønsker at blive afbrudt, og at Anne derfor må vente.

Søgning er en lidt særlig form for reparation og er beskrevet grundigere andre steder (se fx Clausen og Pedersen 2017; Fox et al. 1996; Kärkkäinen et al. 2007; Schegloff et al. 1977 m.fl.). I denne udgivelse går jeg ikke mere i dybden med dette.

4.5. Parentetisering (*parenthesizing*)

Denne operation forholder sig ikke nødvendigvis til problemer i talen, men den kan godt (Mazeland 2007; Schegloff 2013). Parentetiseringer minder om indsættelser, idet taleren tilføjer noget til den igangværende tur, som ikke er det næste forventelige. Hvor indsættelser består af mindre elementer (se afsnit 4.2), består parentetiseringer ofte af klausale turkonstruktionsenheder. Derudover implementeres parentetiseringer på andre måder og med en anden teknik, end indsættelser gør (Schegloff 2013:51).

Parentetiseringer kan optræde (men gør ikke altid) som en indskudt turkonstruktionsenhed, og de kan samtidig invitere og gøre plads til, at modtageren responderer eller overtager, fx ved at bekræfte, at de har forstået.

I uddrag (11) nedenfor laver Asta en parentetisering, der bidrager til korrektheden af hendes ytring. I L1 afbryder hun sin igangværende turkonstruktionsenhed, *vi er jo*, og starter efter en pause det parentetiske adverbial, *sammen med sverige*, som bidrager til at præcisere udsagnet.

(11) Samtalebank | Samfundskrise L106] ((ansigt-til-ansigt))
 01 AST: for der- vi er jo→ (0.3) **tsammen med sverige** er
 02 vi (.) det land i europa der betaler højst
 03 [moms]→
 04 LIS: [den høje]ste moms ja→

På denne måde forholder parentetiseringen i dette uddrag sig ikke til et egentligt problem i ytringen, idet parentetiseringen i sig selv forhindrer problemet i at opstå. Havde hun færdiggjort første version af

sætningen (*vi er jo det land i europa der betaler højst moms*) uden adverbialt, havde hun ikke givet sin modtager tilstrækkeligt præcise informationer, og hun havde dermed potentielt gjort en anden-initieret reparatur (enten selv- eller anden-) relevant.

Samtidig viser sig her et punkt, hvor dansk adskiller sig fra engelsk. På det, der i første omgang var subjektets plads i sætningen, kommer nemlig adverbialt *sammen med sverige*, som i anden omgang "erstatte" subjektet på den plads. Sætningen ændrer altså struktur, fordi subjektet skal komme efter adverbialt i "den nye" sætning. På den måde medfører parentetiseringen også en omformatering (som beskrives i afsnit 4.9), idet ét syntaktisk element skiftes ud med et helt andet. Den tilsvarende reparaturudførelse på engelsk ville være *together with Sweden we are the country in (...)*, og her bevares rækkefølgen *we are* (vi er) fra problemkilden efter indsættelsen. På dansk kan denne rækkefølge ikke bevares, da det finitte verbum skal komme på andenpladsen i sætninger med helsætningsstruktur.

På den anden side kan man argumentere for, at dette snarere er et eksempel på en simpel omformatering (se afsnit 4.10.9). Grammatisk kunne man sagtens forestille sig sætningen *vi er jo, sammen med sverige, det land i europa der betaler højst moms*, hvor adverbialt netop er en parentetisk indskudt sætning. Men Asta vælger alligevel at gentage sætningens subjekt og verbal, og det antyder, at hun faktisk omformaterer sætningens struktur ved at flytte adverbialt op i sætningens forfelt. Asta udfører reparaturen ved hjælp af en aksekonstruktion (Steensig 2001), hvor *sammen med sverige* syntaktisk hænger sammen med både det forrige og det efterfølgende. En "akse", hvilket er Steensigs (2001) oversættelse af det engelske *pivot* (Schegloff 1979), og som i klassisk forstand kendes som det græske "apokoinou", defineres af Norén (2007) som

"a syntactic construction method that retro-constructs a syntactic pivot that is syntactically and prosodically integrated in both previous and subsequent utterance segments, but where the beginning and end of the utterance unit are incoherent within the whole utterance, if viewed from a traditional sentential perspective"

(Norén 2007:3)

Steensig (2001) beskriver det som "en spejlkonstruktion der er en blandingsform mellem fremadrettet og erstattende reparatur" (2001:185).

Med andre ord er selve aksen et element, der syntaktisk og prosodisk hænger sammen med både det, der kom umiddelbart før, og det, der kommer umiddelbart efter, men hvor de tre elementer (før+akse+efter) ikke giver mening i sammenhæng. Aksen fungerer i stedet som afslutningen på den foregående ytring og begyndelsen på den efterfølgende. I uddrag (11), hvor *sammen med sverige* er aksens, eksemplificeres det tydeligt ved, at både ytringen *vi er jo sammen med sverige* og *sammen med sverige er vi* hver for sig er grammatisk korrekte og meningsfulde på dansk, men sat sammen, *vi er jo sammen med sverige er vi jo*, er sætningen inkohærent. Reparaturen i aksekonstruktionen ovenfor ændrer altså den hidtidige konstruktion uden at foreslå, at den første var problematisk, og det er typisk for disse (Steensig 2001:185)

Modtageren, Lis, kunne have anfægtet påstanden om, at Danmark betaler højst moms i Europa, hvis hun altså er klar over, at Sverige og Danmark er lige på det punkt (hvilket Asta fremsætter som faktisk). Ved at tilføje det parentetiske adverbial viser Asta sin egen ekspertise overfor Lis og dækker sig dermed ind for potentielle anfægtelser (Jefferson 1974).

Der er også en epistemisk vinkel i denne reparaturoperation, hvor Asta sætter sig selv som mere vidende, K+ (Heritage 2012), med *jo* i den første del af ytringen (L1), der markerer en selvfølgelighed i udsagnet og samtidig indikerer, at Lis også bør være bekendt med det fremsatte faktum (Heinemann, Lindström og Steensig 2011; samtalegrammatik.dk 2019). I anden del af ytringen, efter parentetiseringen, sletter hun dette *jo* og sætter dermed sig selv mere K- end før. Lis starter altså på en ytring, der markerer et højt epistemisk standpunkt *vi er jo (...)* og ændrer det til *sammen med sverige er vi*, der stadig indikerer en relativt høj grad af viden, men dog mindre end ytringen i første omgang udtrykte. På den måde undgår Lis at sætte Asta i en situation, hvor hun forventes at være bekendt med det fremsatte faktum. Ved at placere sig selv lidt lavere på K+/K- vippet (Heritage 2012:45) hjælper Lis til, at de to rykker nærmere hinanden og tættere på epistemisk kongruens.

4.6. Abortering (aborting)

Taleren afbryder noget ufærdigt. Der er to forskellige orienteringer til turkonstruktionsenheden, som dette kan rette sig mod: 1) taleren afbryder, hvad han var i gang med at sige i det hele taget, i hvert fald for

nu, og 2) taleren afbryder den måde, hvorpå turkonstruktionsenheden indtil videre udfører turens 'projekt', og bruger derefter en anden måde at gøre det samme 'projekt' på (Schegloff 2013:54). Med andre ord afbryder taleren sig selv for at udføre turkonstruktionsenhedens 'projekt' på en anden måde. Uddrag (12) nedenfor viser orientering 2:

(12) AULing | Studiegruppe | L463 ((ansigt-til-ansigt))

01 Yrs: er det altid gennem erfaring
02 det må det jo være→
03 (0.2)
04 Sis: mt .hh ja hh
05 (0.8)
06 .hh **men det ka jeg ikk f** fordi jeg synes ikk
07 på noget tidspunkt a' hun sagde noget der sku
08 være imod:→ .h
09 (.)
10 Sis: at man godt ku læse sig te' tavs viden eller
11 om man selv ku prøve sig frem te' det→
12 Sis: .hh fordi selvfølgelig så mente hun jo modsat
13 Collins at det: var sån situationsbestemt↖=

I uddrag (12) er Sissel i gang med en forklaring på noget, der undrer hende ved deres læsning, og noget, underviseren har sagt. Sissel påbegynder i L06 en tur, *men det ka jeg ikk f*, hvor der ikke er afsnupning i form af glottalt lukke, men i stedet en ganske lille fonologisk forlængelse på *f*, som fortsætter i *fordi jeg synes ikk på noget tidspunkt (...)* i L06-07. I den første del af turen ville det forventelige næste være et infinit verbal, fx *forstå*, men Sissel aborterer projektet, før sætningen er færdiggjort, og hun fortsætter i stedet med at udføre turens projekt på en anden måde, hvor hun forklarer det, hun er i tvivl om i løbet af L06-13.

Abortering kan på nogle områder minde om erstatning. I ovenstående uddrag kan man måske endda argumentere for, at *fordi jeg synes ikk* erstatter *men det ka jeg ikk f*, men ifølge Schegloff (2013) består erstatning i, at et element erstattes af et andet, samtidig med at man bevarer følelsen af, at "dette er den samme ytring" (Schegloff 2013:45). I Sissels tilfælde kommer fortsættelsen umiddelbart efter det, jeg har kaldt aborteringen i L06, uden pause eller ophold, og i den forstand foregår det i samme tur/"åndedrag" og kan forveksles med "samme ytring", som Schegloff beskriver det. Men syntaktisk laver Sissel ikke en genkørsel af samme ytring. Den sætning, hun påbegynder i L06, *men det ka jeg ikk f*, bliver ikke færdiggjort efterfølgende, og den

afbrydes altså *før* færdiggørelse. På den måde er den næste del af turen, *fordi jeg synes ikk på noget tidspunkt*, begyndelsen på en ny sætning/ytring, der starter turen forfra uden at forholde sig til den første aborterede ytring.

4.7. Sekvenshop (*sequence-jumping*)

Taleren afbryder den igangværende turkonstruktionsenhed for at tilføje noget ubeslægtet (som ikke har noget med den igangværende sekvens at gøre) og gør det enten uden eller næsten uden pause (Schegloff 2013:56). Dette skift til en helt anden sekvens markerer denne reparatortype som særligt distinktiv. Selvom reparaturen er initieret og udført i samme tur, er det, der reparerer på, nemlig selve sekvensen, som turen bidrager til og er en del af. Den turkonstruktionsenhed, der afbrydes, hører til den igangværende sekvens (dvs. den sekvens, der er i gang ved turens start), og den reparatur, der følger, påbegynder enten en ny sekvens eller adresserer noget, en anden samtaledeltager har sagt i den foregående tur, og denne behandles altså som starten på en ny sekvens.

(13) AULing | Undskyld, L268] ((telefonsamtale))

01 B: men øh: (.) I ska' ha' gæster→
 02 (0.5)
 03 A: ja→
 04 (0.3)
 05 B: ja→
 06 (.)
 07 A: ja↘
 08 (0.2)
 09 B: (°okay↘°)
 10 A: ø:hm
 11 (0.4)
 12 A: ja↘ ødet havde vi oss' her i fre- (øh)
 13 i torsdags↘
 14 (0.4)
 15 B: nå tokay↘
 16 A: ·hhnf ((snøfter med lille pibelyd))
 17 ham der >jeg skriver opgave sammen
 18 med hans< kæreste→ (.) hun var:=
 19 B: [nå→
 20 A: =[på besøg hun er fra England ·hh::
 21 B: nå↗
 22 A: så hun var lige (0.3) ·hh ((inhalerer))
 23 lige i tDanmark↘ hh
 24 B: nå→
 25 B: ·hh men de:t ik' ø:h↘
 26 (1.0)

- 27 B: **hvem hvem skriver du sammen me'→**
28 (0.6)
29 A: .hh:= ((inhalerer røg))
30 A: =ø:hm Karsten ham fra filosofi ham jeg
31 °hh° ((puster røg ud))
32 B: nå → (0.3) (ja/er) de:t ik' Munk ↗
33 (0.6) ((en taler i baggrunden))
34 A: nej ↗ (.) nej ↘
35 B: nej →
36 (.)
37 A: ø::h >en fra filosofi → <
38 ja de:t ude på antropologi (der/det er) jo ↘
39 (0.4)
40 A: ·hh[:
41 B: [nå å- ja ↘

I uddrag (13) ovenfor laver B et sekvenshop i L27. Uddraget er fra en telefonsamtale mellem A og B (der virker til at have et søskende-forhold eller lignende, de kender i hvert fald hinanden godt). A er ved at fortælle om de gæster, de havde i torsdags, og A beskriver dem som "ham der jeg skriver opgave med" og hans kæreste (L17-18). Efter en forklaring fra A om, at kæresten var på besøg fra England, hvor hun bor, påbegynder B i L25, hvad der ligner begyndelsen på en ytring, som hun afbryder før færdiggørelse: *men de:t ik' ø:h* efterfulgt af en pause på 1 sek. Her hopper hun tilsyneladende til noget andet med *hvem hvem skriver du sammen me'*. Hun stiller et spørgsmål, der ikke umiddelbart hænger sammen med den første del af turen, inden hun afbryder. Spørgsmålet starter således en ny sekvens, som er med til at opklare, hvem A havde på besøg.

A forklarer i L30, at det er *Karsten ham fra filosofi*, hvortil B kvitterer med *nå* med jævn intonation (Steensig et al. 2013) og tilføjer et opklarende spørgsmål (*ja/er*) *de:t ik' Munk* (L32). Dette leder tilbage til begyndelsen af hendes tur (L25) før sekvenshoppet, da hun vælger samme konstruktion. Men sekvenshoppet er ikke det eneste, der sker i dette uddrag, og vi vender tilbage til uddraget senere i dette afsnit (afsnit 4.10.).

4.8. Genkørsel (recycling)

Taleren gentager en del af talen, som han tidligere har sagt, oftest mindre end en hel turkonstruktionsenhed, og ofte noget, han lige har sagt umiddelbart inden (Schegloff 2013:59). Genkørsel behøver ikke i sig selv fungere som reparatur, men anvendes også til at indramme en

reparatur, dvs. hvor genkørslen fungerer som en ressource i andre reparaturoperationer og ikke som reparatur i sig selv (se evt. uddrag 9)

Som selvstændig operation anvendes genkørsel eksempelvis i forbindelse med et overlap, hvor taleren gentager sin ytring fra overlappet. Denne brug minder om abortering, men adskiller sig ved timingen (Schegloff 2013:60). Ved abortering afbryder en taler sin tur og genoptager ikke nødvendigvis det samme på et senere tidspunkt i samtalen. Modsat afbryder taleren ved genkørsel sig selv, fx i overlap, *fordi* han kan se, at samtaledeltageren i overlappet er ved at nå mulig afslutning, og han derfor har mulighed for at starte forfra med ytringen og denne gang færdiggøre den. Forskellen på de to er altså, at taleren i abortering afbryder sin tur uden at forholde sig til, hvorvidt den kan genoptages senere, og i genkørsel kan gentagelsen fungere som selvstændig reparaturoperation efter et overlap, som uddrag (14) nedenfor illustrerer.

(14) Samtalebanken | Anne og Beate | L54 ((ansigt-til-ansigt))

01 BE: ^ˉjo^ˉ
 02 (.)
 03 BE: jamen der var faktisk en genbrugsstation hvor der
 04 arbejdede to tkvinder
 05 (0.9)
 06 BE: å så kunne jeg jo så lave en feature om ø:h (0.4)
 07 >sådan nogen du ved sådan noget< blå mænd (0.3)
 08 så noget
 09 (0.5)
 10 AN: kvinder [eller *ø:h* (hvordan)^ˆ]
 11 BE: [kvindelige skraldemænd^ˆ] ((udtales
 mumlende))
 12 AN: j[a^ˆ
 13 BE: [kvindelige skraldemænd j^ˆ
 14 (0.6)
 15 BE: ø:h det fik jeg så lov til^ˆ

Anne og Beate taler om en feature, Beate skal skrive, og hun har i L1-4 fortalt Anne om en genbrugsstation, hvor der arbejder to kvinder. Hun fortsætter i L6-8 med en beskrivelse af, hvilken slags feature hun vil lave, *å så kunne jeg jo så lave en feature om ø:h (0.4) >sådan nogen du ved sådan noget< blå mænd (0.3) så noget*, hvorefter Anne påbegynder et opfølgende spørgsmål, der forholder sig til, hvor de føromtalte kvinder blev af i beskrivelsen, *kvinder eller* (L10). Her er *kvinder* Annes bud på, hvad hun tror, Beate mener, og *eller *ø:h* (hvordan)^ˆ* åbner op

og forudset en mulig afslutning hos Asta, og hun derfor markerer sin accept og forståelse af forløbet og Astas ytring.

Forskellen på erstatning og simpel genkørsel som selvstændig reparaturoperation handler således om, hvorvidt selve variationen er hele pointen med at gentage. Og det kan være svært at afgøre, da man fonetisk ikke kan sige præcis det samme to gange; der vil altid være en lille variation. Svaret må altså findes i, hvordan deltagerne forholder sig til genkørslen. Behandler de den som en simpel genkørsel, eller behandler de den som en fonetisk erstatning? Her ser man altså på, hvorvidt deltagerne orienterer sig mod genkørslen, som om der var et problem i det første. I Anne og Beates tilfælde i uddrag (14) tyder Annes *ja* i L9 og Beates mumlen i genkørslen på, at ingen af dem orienterer sig mod det første som problematisk. I Lis og Astas tilfælde i uddrag (15) er der ikke et entydigt svar, og i tilfælde som disse *kan* det netop være svært at afgøre, da folk ikke nødvendigvis forholder sig eksplicit til, hvad en reparatur gør.

4.9. Omformatering (*reformatting*)

Taleren omformaterer hvad han lige har sagt ved eksempelvis at afbryde sin igangværende ytring og anvende et andet format (Schegloff 2013:62). Udgangspunktet er ofte grammatisk, men behøver ikke være det. Taleren kan eksempelvis ændre sin ytring fra en deklarativ til en interrogativ sætning eller, som vi ser i uddrag (16) nedenfor, ændre ytringen fra én spørgsmålstype til en anden.

(16) Samtalebanken | Anne og Beate | L487 ((ansigt-til-ansigt))

01 BE: *så du så* ikke revyen eller *hvå* =
 02 BE: =*du så da [det hele gjorde du ikke]* ah o]kay→
 03 AN: [*ˈjə* °jeg *så* det (hele)°]

Anne og Beate taler om en revyfest, de begge har været til, og Beate påbegynder et spørgsmål i L1 om, hvorvidt Anne så revyen. I begyndelsen af turen (L1) foretager hun en lille ændring fra *så du* til *du så*, en aksekonstruktion (Schegloff 1979; Steensig 2001:185) med *du* som akse, og hun formulerer det deklorative spørgsmål *du så ikke revyen*, der kalder på et jo/nej-svar. Hun udvider spørgsmålet med genafslutningen *eller hvå*, der åbner op for andre svarmuligheder (samtalegrammatik.dk 2013a), måske fordi Anne ikke gør mine til at svare. Da Anne stadig ikke viser tegn på at tage turen, omformaterer Beate spørgs-

målet til *du så da det hele gjorde du ikk* (L2), som faktisk gør det modsatte af hendes første deklarativ spørgsmål i L1. Denne konstruktion kalder nemlig på en positiv bekræftelse, idet første del, *du så da det hele*, er endnu en deklarativ, der fremsætter en påstand (men denne gang den modsatte påstand af L1 *du så ikke revyen*), og derefter åbnes igen med *gjorde du ikk*, der giver Anne mulighed for at afkræfte påstanden. Konstruktionen med adverbiet *da* understreger hendes formodning og/eller viden om, at den fremsatte påstand er sand (Heinemann 2009).

Men inden Beate har nået det projicerede objekt i sin tur *det hele*, svarer Anne i L3 bekræftende med *jo jeg så det hele*. Annes svar viser både orientering mod det negerede deklarativ spørgsmål i L1, mod *eller hva*, der genåbnede det, og mod *det hele*, idet hun gentager denne del. Vi ser altså et eksempel på en omformatering, hvor et negeret deklarativt spørgsmål ændrer format til et positivt deklarativt spørgsmål, og hvor modtageren viser orientering mod både første version og den omformaterede version.

Resultatet af Beates reparaturoperation bliver en epistemisk ændring (Heritage og Raymond 2012). Det negerede deklarativ spørgsmål antyder i første omgang, at hun går ud fra, at Anne ikke så revyen, mens tilføjelsen af genafslutteren *eller hva* åbner op for, at denne betydning kan modsiges. I næste omgang fremsætter Beate en positiv deklarativ med adverbiet *da*, som antyder det modsatte (Heinemann 2009), nemlig at hun går ud fra, at Anne faktisk så revyen (*du så da det hele*) og igen efterfølges af en form for genafslutter med *gjorde du ikk*, som syntaktisk er en ja/nej-interrogativkonstruktion.

I et epistemisk perspektiv er forskellen på en deklarativ og en ja/nej-interrogativ, at den deklarativ udtrykker større viden (mere K+), og at den epistemiske gradient, dvs. forskellen mellem den grad af viden, spørgeren udtrykker, og den grad af viden, svareren formodes at have (Heritage og Raymond 2012), er mindre stejl. Men i stedet for at åbne op for flere muligheder, søger interrogativen, *gjorde du ikk*, i sin funktion som genafslutter, snarere bekræftelse på påstanden³. Beate har

³ Denne form for 'proform'-spørgsmål er blevet undersøgt af Maria Jørgensen, som argumenterer for, at de ikke bare er accept- og fortsættelsesmarkører, ud fra at de altid besvares (Jørgensen 2020, 2025, 2026, og i Steensig m.fl. 2023). I denne version optræder det dog som *tag-question*, dvs. efterstillet spørgsmål, og min fornemmelse er, at netop denne konstruktion, "*deklarativ inkl. da + genafslutter*"

således med omformateringen positioneret sig selv som mere vidende, end hendes spørgsmål i første omgang gav udtryk for.

4.9.1. Første- og andenordens-operationer

I forbindelse med omformatering taler Schegloff (2013:59) om, hvordan reparaturoperationer kan have både første- og andenordensfunktion. Det gælder særligt for omformatering og omrokering, men bør også overvejes i alle andre reparaturoperationer.

Som førsteordensoperation fungerer reparaturen med det umiddelbare formål, den udfører, nemlig at erstatte, indsætte, slette, søge, parentetisere, abortere og genkøre, og der er ikke andre underliggende funktioner af operationen end det specifikt grammatiske, prosodiske, fonologiske eller syntaktiske, der er i spil (Schegloff 2013:64).

Som andenordens-operation har reparaturen også en anden funktion, som går ud over førsteordens-funktionen, og hvis analyse går tabt, hvis man kun betragter det ud fra et førsteordens-perspektiv (Schegloff 2013:64). Analysen af uddrag (17) nedenfor illustrerer dette.

(17) AULing | Studiegruppe | L416 ((ansigt-til-ansigt))
 01 Sis: mit [navn det betyder jo oss ost på hollandsk↘
 02 Yrs: [ej
 03 (0.3)
 04 Yrs: gør det→=
 05 Sis: =.pt *ja så man ka sige* det heller ikk meget
 06 bedre→
 07 (0.3)
 08 Sis: [bortset fra det jo ikk-
 09 Yrs: [nå m' det hedder eh n-
 10 Yrs: hedder det ikk käse på tysk→
 11 (0.2)
 12 Sis: jo→ (0.2) så det oss ret tæt→
 13 (0.2)
 14 Yrs: *jaer*↘
 15 (3.5)

I uddraget ses endnu en omformatering. To piger, Yrsa og Sissel, laver studiegruppearbejde, og de har netop grinet over en forfatter fra deres kompendium med et sjovt navn. Sissel fortæller herefter, at hendes navn betyder ost på hollandsk (L1), hvilket Yrsa svarer *gør det* til

[vb+sb] ikk?”, kalder på bekræftelse. Dette er kun min hypotese og bør undersøges nærmere.

(L2), et proform-spørgsmål, som optræder som reaktion på noget mod forventning (tilstandsskiftemarkør) og kalder på forklaring eller bekræftelse (Jørgensen 2020). Sissel svarer *ja* i L5, som altså bidrager med den efterspurgte bekræftelse, men i stedet for en forklaring kommer hun med en vurdering *ja så man ka sige det heller ikk meget bedre* (L5-6). Yrsa har således ikke fået den forklaring, hendes *gør det* i L4 efterspurgte (Jørgensen 2020), og hun må derfor undersøge det nærmere. I L9-10 tilføjer hun således *nå m' det hedder eh n-*, som hun omformaterer lige efter til en interrogativ *hedder det ikk käse på tysk*.

Yrsa begynder altså en deklarativ sætning i L8, som kunne have udviklet sig til eksempelvis "*nå men det hedder [jo käse på tysk]*", som indirekte ville problematisere Sissels udsagn ved at antyde, at hun jo ikke hedder käse til efternavn. Hun laver afsnupning og flytter rundt på ordene fra *det hedder* til *hedder det*, samtidig med, at hun sletter *nå m'* og *eh n*. Som førsteordens-operation laver hun altså sletning og omrokering, men ved blot at betragte dette som simpel reparatur, overser vi det vigtige og hele pointen med reparaturoperationen.

Andenordens-funktionen er nemlig at ændre ytringens format fra en deklarativ til en interrogativ sætning. Yrsa ændrer altså sit epistemiske standpunkt fra mere vidende, K+, til mindre vidende, K- (Heritage og Raymond 2012), ved at lave en omformatering. Med interrogativen i L9 er hun stadig relativt K+, da spørgsmålet kalder på en bekræftelse, men spørgsmålet er alligevel mindre K+, end deklarativen ville have været, hvis hun havde gjort den færdig. Sissel svarer derefter bekræftende *jo så det oss ret tæt* (L11) og lukker dermed for diskussionen, idet hun indirekte konstaterer, at hendes efternavn lyder som *käse*. Det interessante er imidlertid, at hun ikke bidrager med det hollandske ord for ost, som netop er det, der skaber forvirringen hos Yrsa. Med interrogativen positionerer Yrsa sig selv epistemisk lavere end Sissel, og dermed markerer hun, at Sissels viden om den sag må være større end hendes egen. Men med hendes *jaer* i L13 markerer Yrsa, at hun ikke har tænkt sig at bede om nærmere forklaring, selvom det forbliver uklart, om hun har fået den viden hun egentlig efterspurgte.

4.10. Omrokering (reordering)

Med omrokering bytter taleren rundt på elementer i en igangværende turkonstruktionsenhed, fx for at reparere på noget grammatisk. I uddrag (17) i forrige afsnit så vi netop en omrokering af to ord. Uddraget gengives her i kort format som (17a):

(17a) Uddrag af (17)

01 Yrs: [nå m' det hedder eh n-
02 Yrs: hedder det ikk käse på tysk→

Yrsa ændrer rækkefølgen af ordene i sætningen fra *det hedder* i L1 til *hedder det* i L2 og sletter samtidig *eh n-*. Formålet og resultatet bliver, som tidligere nævnt, en omformatering, men i første omgang handler det om netop at bytte rundt på elementerne i sætningen for at opnå den tiltænkte/korrekte grammatiske konstruktion.

Men ligesom omformatering kan omrokering også optræde som andenordens-reparaturoperation (Schegloff 2013). Til forskel fra de andre operationer opererer omrokering i andenordens-funktion på hele turkonstruktionsenheder og ikke blot enkelte dele. Det vil sige, at det, der umiddelbart udfolder sig som en simpel førsteordens-operation i form af fx en erstatning eller abortering, viser sig som andenordens-operation at ændre rækkefølgen af turkonstruktionsenheder i sekvensen, eksempelvis fordi taleren 'lige skal have noget på plads' først. Nedenfor ses et eksempel på omrokering som andenordens-operation.

(18) AULing, StudiegruppeLIN2011, L561] ((ansigt-til-ansigt))

01 Yrs: fordi der er jo både det der er konteks:t frit→
02 (0.3)
03 Yrs: [og det der (var) situationel→
04 Sis: [*ja*
05 (0.6)
06 Sis: men det (jo) faktisk kun- som novice
07 (0.5)
08 at den ikk er sidosjonl-
09 <si[tu ationel]> nh .hhh
10 Yrs: [*ja*
11 Yrs: *ja*→
12 (0.3)
13 Yrs: .h men det (jeg/er)-
14 det jeg tænker det er at der må være noget=
15 =kogn<itivt> øh kørende→=
16 =>hele vejen< op til trinnet
17 op til at være ekspert fordi

- 18 Yrs: ·hh det jo >det der (m'/når) man sir<
19 analytisk set ska du oss vælg=
- 20 =på trinnet lige under ekspert→ [.hhh
21 Sis: ['a
22 (0.2)
- 23 Yrs: hva du ve'(.)-handle=
24 =det godt være du ka fornemme situationen=
25 =eller [ses- føle eller hva man siger sån
26 Sis: [m
27 (0.8)
- 28 Sis: nå det et autistbarn eller [hva det var
29 Sis: [m
- 30 Yrs: ·hh men du ska stadigvæk \$vælg\$
31 hvilken strategi vil jeg så bruge for (dem)=
32 =det: først når man når til ekspert=
33 =at det sk*er som intuitivt*
34 Sis: 'a
35 ·mhh (0.4)

I uddrag (18) ovenfor taler Yrsa og Sissel i studiegruppearbejde om noget psykologisk teori fra deres læsning. De er i gang med en slags begrebsafklaring og diskuterer, hvad de forstår ved de forskellige trin i teorien om tavs viden. Yrsa kommer med sin forståelse i L13-33, som udfolder sig som et argument. For at gøre analysen mere overskuelig, indeles Yrsas reparatursekvens i punkter herunder.

1. I første omgang kommer Yrsa med en påstand i 14-17 *der må være noget kognitivt øh kørende (...) op til at være ekspert.*
2. Herefter begynder belægget (L19) *analytisk set skal du også vælge på trinnet lige under ekspert hvad du vil (-handle)*, som her afbrydes til fordel for at komme med
3. en uddybende forklaring der indeholder et hypotetisk eksempel (L24-28) *det kan godt være du kan fornemme situationen eller (...) sådan, nå det er et autistbarn eller hvad det var.*
4. Herefter vender hun tilbage til argumentationen i L30, *men du skal stadigvæk vælge hvilken strategi vil jeg så bruge for dem, det er først når man når til ekspert at det sker som intuitivt.*

I min forståelse af forløbet ovenfor foregår der altså en omrokering af turkonstruktionsenheder, idet Yrsa i punkt 3 tilføjer en uddybende forklaring i form af en slags eksempel, der har til formål at konkretisere teorien og gøre det nemmere at forstå. Derefter vender hun i punkt 4 tilbage til den foregående turkonstruktionsenhed i punkt 2

(og 1), hvilket kan ses bl.a. ved, at hun genbruger ordene *vælge* (denne gang med særligt tydelig udtale) og *ekspert* fra hhv. punkt 2 og 1+2. Ydermere understreges det, at der vendes tilbage til punkt 1+2, ved at hun bruger *stadigvæk* (i betydningen 'alligevel'), som indikerer, at det foregående (punkt 3) har en modsigende funktion. Med andre ord siger Yrsa, at *selvom du har en fornemmelse, skal du stadigvæk/alligevel vælge, hvilken strategi du vil bruge, og først når du kommer til ekspertniveau sker dette intuitivt*, hvor ordet "selvom" i dette tilfælde gør det samme som Yrsas "det kan godt være" i L24.

Det omrokerede element, som jeg har kaldt punkt 3 (og som er markeret med fed i transskriptionen), kunne være kommet efter punkt 4 som en eksemplificering af argumentationen, men Yrsa vurderer i løbet af taleturen, at det eksemplificerende element vil bidrage til modtagerens forståelse af det relativt komplekse teoretiske argument. Derfor foretager hun en omrokering som andenordens-reparaturoperation.

Som det ses i ovenstående uddrag, kan omrokering, i modsætning til de andre operationer, agere reparatur på hele turen og ikke bare turkonstruktionsenheden. Den vil altid påbegyndes inde i en turkonstruktionsenhed, men når reparaturen er ovre, er det ikke nødvendigvis den pågældende turkonstruktionsenhed, der er repareret, men rækkefølgen af taleturens turkonstruktionsenheder.

Denne form for andenordens-omrokering kan umiddelbart ligne en indsættelse eller en parentetisering. Forskellen er, at indsættelser (og parentetiseringer) opererer på enkelte dele *inden for* rammerne af den igangværende turkonstruktionsenhed. Andenordens-omrokering opererer derimod på *hele* turkonstruktionsenheden og selve rækkefølgen, de optræder i. I uddrag (19) nedenfor ses endnu et eksempel på, hvordan andenordens-omrokering opererer på hele turkonstruktionsenheden. Hvis uddraget virker bekendt, er det fordi det er gentaget fra analysen om sekvenshop (afsnit4.7).

(19) [Uddrag 13 gentaget]

01 B: men øh: (.) I ska' ha' gæster→
 02 (0.5)
 03 A: jā→
 04 (0.3)
 05 B: jā→
 06 (.)
 07 A: ja→
 08 (0.2)

- 09 B: (°okay>°)
10 A: ø:hm
11 (0.4)
12 A: ja> udet havde vi oss' her i fre- (øh) i
13 torsdags>
14 (0.4)
15 B: nå tokay>
16 A: ·hɦnf ((snøfter med lille pibelyd))
17 ham der >jeg skriver opgave sammen
18 med hans< kæreste→ (.) hun var:=
19 B: [nå→
20 A: =[på besøg hun er fra England ·hh::
21 B: nå↗
22 A: så hun var lige (0.3) ·hh ((inhalerer))
23 lige i Danmark> hh
24 B: nå→
25 B: ·hh men de:t ik' ø:h>
26 (1.0)
27 B: **hvem hvem skriver du sammen me'→**
28 (0.6)
29 A: ·hh:= ((inhalerer røg))
30 A: =ø:hm Karsten ham fra filosofi ham jeg
31 °hh° ((puster røg ud))
32 B: nå→ (0.3) (ja/er) de:t ik' Munk↗
33 (0.6) ((en taler i baggrunden))
34 A: nej↗ (.) nej>
35 B: nej→
36 (.)
37 A: ø::h >en fra filosofi→<
38 ja de:t ude på antropologi (der/det er) jo>
39 (0.4)
40 A: ·hh[:
40 B: [nå å- ja>

Her bliver sekvenshoppet som førsteordens-operation et eksempel på omrokering som andenordens-operation. B reagerer på As beskrivelse af vedkommende, han skriver opgave med, efter A har fortalt, at vennens kæreste er fra England. Som respons til L20 *på besøg hun er fra England*, svarer B *nå* med opadgående intonation, hvilket inviterer til uddybning (samtalegrammatik.dk 2013b; Steensig et al. 2013) og markerer, at det forrige var noget andet, end det B forventede. A fortæller i L22-23, at kæresten var i Danmark, hvortil B igen svarer *nå*, nu med jævn intonation. Herefter påbegynder A en ytring, der kunne have udformet sig som et deklarativt spørgsmål, "men det er ikke Munk?" (Heinemann 2010; Pedersen 2015), der bl.a. anvendes til at anmode om bekræftelse, men aldrig til at anmode om information (Heinemann 2010:2714).

Det tyder altså på, at B undrer sig over As beskrivelse af skrivemakkeren, som måske ikke passer med hendes idé om, hvem det er, fordi hun ikke tror, at Munks kæreste er fra England. Derfor giver det mening, at hun stiller et opklarende spørgsmål, men hun afbryder sig selv inden færdiggørelse efter en reparaturindleder *ø:h* (L25). Efter en pause på 1 sekund laver hun sekvenshoppet, der senere viser sig at sørge for den nødvendige baggrundsinformation, for at hun kan stille sit (formodede) oprindelige spørgsmål, *de:t ik' Munk?* (L32) (se også afsnit 4.7. om sekvenshop for yderligere analyse af eksemplet).

B har således ændret på rækkefølgen af turkonstruktionsenheder, hvilket er netop andenordens-funktionen af omrokering (Schegloff 2013:65). Det der i første omgang er et sekvenshop, viser sig altså at være til stede for at opnå en omrokering af turkonstruktionsenhederne. Som Schegloff pointerer, ville vi (og modtageren) misse en del af betydningen af reparaturoperationen ved blot at betragte uddraget som et eksempel på sekvenshop (Schegloff 2013:64).

4.11. Reparaturomvending

Når nu de 10 "simple" reparaturoperationer er gennemgået, inklusive deres funktioner i hhv. første- og andenorden, er der alligevel et andet relevant og relativt "simpelt" fænomen, der bør udfoldes, før jeg går i dybden med de mere komplicerede analyser og diskussionsspørgsmål. Det drejer sig om *reparaturomvending* (*repair conversion* (Schegloff 1979:273)). Som det blev beskrevet kort i afsnit 2.3, er operationerne ikke konstante i deres optræden; nogle gange kombineres de, og en fremadrettet operation ændres til en bagudrettet. Uddrag (20) nedenfor illustrerer fænomenet (uddraget er gentaget fra afsnit 4.3, hvor det illustrerede en sletning):

(20) Uddrag 8 gentaget

```
01 AST:      .hh ej fordi det- tror jeg nok har været
02           (0.2)
03 AST:      eller det har været s[: : : : : : : hårdt]=
04 LIS:      [det har været slemt]→
05 AST;      =for mange→
```

I samtalen mellem Lis og Asta starter Asta med at lave en søgning i L3, *eller det har været s:::*, initieret af prosodisk forlængelse. Søgning er en fremadrettet operation, der opererer på noget, der endnu ikke er produceret. Problemkilden i en søgningsoperation er således *fraværet* af det element, der søges efter, og resultatet bliver det element, taleren

finder frem til i forbindelse med søgningen og derefter producerer. Men i dette tilfælde kommer det forventede resultat af søgningen ikke. I det projicerede forløb kunne Asta være endt med resultatet *eller det har været s:::lemt*, men i stedet laver hun en erstatning, idet hun indsætter *hårdt*. Adjektivet fører tilbage til initieringen og erstatter *s* og søgningen, og dermed ændres problemkilden fra at være fraværet af (resten af) ordet til at være selve den producerede lyd, *s*. På den måde ændres reparaturens retning fra at være fremadrettet (søgning) og operere på noget, der endnu ikke er produceret, til at være bagudrettet (erstatning) og reparere på noget, der allerede *er* produceret. Reparaturen er altså vendt om, og det illustrerer et eksempel på reparaturomvending som Schegloff (1979) beskriver det.

4.12. Opsamling på "simple" reparaturoperationer

I dette afsnit har jeg undersøgt det, jeg har kaldt "simple" reparaturoperationer, med udgangspunkt i Schegloffs tekniske beskrivelser af selv-initieret selv-reparatur på engelsk (1979, 2013). Jeg har udvidet analyserne til ikke kun at omhandle de tekniske og grammatiske forhold i operationerne, men også inddraget overvejelser omkring *effekten* af reparaturen i de pågældende samtaler. Det har jeg bl.a. gjort med udgangspunkt i Jeffersons (1974, 1987) analytiske fokus på samtaleanalysen, hvor man også interesserer sig for det relationelle mellem deltagerne samt deres epistemiske forhold på baggrund af bl.a. Heritage og Raymond (2012). Jeg har således undervejs i gennemgangen af operationer rejst relevante diskussionsovervejelser, der både forholder sig til det grammatisk tekniske og de mellem menneskelige forhold, som reparaturen har indflydelse på i samtalen.

Disse diskussionsovervejelser opsummeres herunder og leder over i næste afsnit, hvor jeg bruger spørgsmålene som afsæt til en diskussion af de mest relevante og interessante punkter samt analyser af mere komplekse reparaturoperationer, som jeg stødte på undervejs i dataindsamlingen, og som ikke kunne beskrives fyldestgørende alene ved hjælp af de simple operationer. De mest relevante diskussions-spørgsmål, som jeg vil arbejde videre med i næste afsnit, listes herunder:

- Er der sammenhæng mellem operationstype og igangsættelse?

- Initieres reparatur generelt med en pause, hvis der *ikke* er hør-
lig afsnupning?
- Fremhæves en indsættelse generelt fx prosodisk?
- Er der en særlig intern syntaks for reparaturoperationer?
- Kan sletninger have interaktionel betydning? Kan man se en ori-
entering mod eller "rundt om" det slettede element, eller age-
rer samtaledeltagerne kollaborativt, som om det ikke har eksis-
teret? Selvom et ord slettes som reparaturoperation. har det
jo stadig eksisteret. Man kan ikke fjerne noget, der har været
produceret, i modsætning til i skriftsproget, hvor man kan
slette et ord, og læseren derefter ikke vil vide, det har været
der.
- Hvordan vurderer deltagerne, om der er tale om genkørsel eller
fonetisk erstatning? Man kan ikke sige præcis det samme to
gange. Man kan umiddelbart forestille sig, at det erstattede
element vil være markeret prosodisk, men er det altid det?

5. DISKUSSION

I dette afsnit diskuterer jeg reparaturoperationerne nærmere. Først uddybes definitionen af begrebet reparatur med danske eksempler, og derefter følger en opsamling af diskussionsovervejelser fra analyserne af de simple operationer (se afsnit 4 og særligt 4.12. for en opsamling), der udvides med eksempler og analyser til illustration af diskussionspointerne. Afsnittet begynder med en begrebsafklaring, hvor reparaturens generelle funktion og betydning i samtaler udfoldes med en argumentation. Herefter følger en diskussion af genkørsel versus fonetisk/prosodisk erstatning, og slutteligt argumenterer jeg for en intern syntaks i reparaturoperationer.

5.1. Om reparatur, der kan mere og andet end at reparere: en begrebsafklaring

Som nævnt flere gange tidligere (særligt i afsnit 2.1) handler reparatur ikke kun om at "rette fejl" (Schegloff et al. 1977). Det kan have flere og andre funktioner end det umiddelbart nærliggende. Det kan vi se ved, at 1) reparatur kan optræde, uden der har været noget "galt" i det foregående, samt at reparaturen kan behandle mere og andet end det, der i selve reparaturoperationen markeres som 'problemkilden' (denne pointe vender jeg tilbage til senere), og 2) fejl i talen repareres ikke altid. Sidstnævnte pointe uddybes nedenfor med et eksempel:

- (19) AULing | DK1/2 | s.8-9
01 Carl: =De ha:r s^han 't k^ort ti' Silvan, tr^or jeg.=
02 Carl: =hvor de f^a:r. °jeg tr^or de:t° ti procent.
03 Pia: N^a?
04 Emil: N^a[:,]
05 Carl: [s^a] hvⁱs I:: slo::g
06 Pia: ja[:,
07 Carl: [al^ts^a, Hvis I nu >fandt ud af var det=
08 Carl: =hva I sku< ha' [af ting] >og s^a videre,<=
09 Pia: [ja,]
10 Carl: =s^a I slog al'sammen sammen. s^a ku vi nok=
11 Carl: =finde ud af no[get,
12 Pia: [Ja,

I L7-8 ser vi en fejl der ikke rettes og blot efterlades som den er, uden henvisning til modtageren om at der har været et problem. Carl får produceret ordene i forkert rækkefølge, *fandt ud af var det hva*, men han lader sig tilsyneladende ikke påvirke og taler blot videre.

I dette uddrag optræder den manglende reparatur faktisk midt i en anden reparaturoperation, og det er nærliggende at overveje, om dette kan have indflydelse på, at fejlen ikke rettes. Carl og Pia taler om at samle deres indkøb i Silvan og bruge et rabatkort, og her udfoldes et eksempel på en reparaturoperation, der har både første- og andenordens-funktion. Der optræder nemlig en erstatning i L5-L7, hvor Carl erstatter *hvis I slog* med *hvis I nu fandt ud af* med præindramning *hvis I*. Men det viser sig, at reparaturoperationen har andenordens-funktion, idet Carl senere i L10 vender tilbage til den sætning, han påbegyndte og afbrød i L5, *så i slog al'sammen sammen* (L10). Han har således lavet en omrokering af elementerne i sin taletur, hvor han har afbrudt sin ytring i L5 for at indskyde en slags baggrund eller forudsætning (L7-8) og derefter vende tilbage til ytringen (L10), der nu må give mening for Pia. Hele uddraget kunne udfoldes i meget grundigere analyse, men for nu vender jeg tilbage til den fejl, der *ikke* foretages reparatur på i uddraget.

Sætningen, *hvis i nu fandt ud af var det hva i sku ha af ting*, indeholder den simple fejl, at to ord *var* og *hva* er byttet rundt. Fonologisk adskiller de to ord sig kun fra hinanden ved vokallyden (['va] vs. ['væ]), og det tyder på, at Carl har lavet en *spoonerism* (hvor to fonemer byttes med hinanden på samme plads i ordet (McGregor 2009:188)).

Det er påfaldende, at fejlen ikke rettes, idet den i forvejen optræder *inde* i en reparaturoperation. Fordi reparatur i sig selv afbryder det

igangværende forløb (Schegloff 1979), vil det kunne give anledning til et meget komplekst reparationshierarki, som ville udfolde sig således: første reparaturoperation afbryder den igangværende tur for at lave en erstatning (i førsteordens-funktion); erstatningen er starten på en operation, hvor der optræder en fejl (den der ikke rettes i uddraget); hvis denne skulle rettes, ville der starte endnu en ny operation; når denne var færdiggjort, og fejlen var rettet, kunne der vendes tilbage til forrige operation, nemlig den der blev startet med en erstatning; denne viser sig så at være en omrokering (i andenordens-funktion); hvorefter der til sidst vendes tilbage til den oprindelige sætning.

Der ville således være tre overlappende operationer i samme tur, og man kan forestille sig, at det ville medføre en relativt stor risiko for at miste overblikket og opgive turen eller være nødt til at starte helt forfra. På den måde har Carl faktisk foretaget en prioritering af reparaturoperationer med det resultat, at han ender med at gennemføre turen, uden den opleves som problematisk for modtageren. Det kan vi bl.a. se, da Pia ikke efterfølgende orienterer sig mod Carls tur som problematisk; hverken erstatningen, omrokeringen eller den ukorrigerede fejl. Tværtimod viser hun sin forståelse med fortsættelsesacceptmarkører (Steensig 2001:224) undervejs i form af *ja* i L6, L9 og L12.

Opsummerende er her et eksempel på en fejl, der ikke rettes, og det støtter op om den ene del af argumentationen om, at reparation ikke kun forholder sig til fejl i talen, men også har andre og flere funktioner. Dette er blot ét eksempel, og det kan ikke lægges til grund for generelle teorier, men det vil være interessant at undersøge, om det er generelt for fejl der ikke rettes, at de optræder inde i en igangværende reparaturoperation. I forlængelse deraf kunne man også undersøge, om der findes en grænse for hvor mange operationer der kan være i gang samtidig og overlappe hinanden.

Den anden del af argumentationen om reparaturens flere funktioner handler, som nævnt i indledningen til dette afsnit, om, at der også optræder reparation på steder hvor der ikke tilsyneladende var noget galt. Ligeledes optræder komplekse reparaturoperationer og -sekvenser, hvor der repareres på mere og andet end det, der er markeret som problemkilden/det reparerbare.

Denne pointe åbner op for endnu en undren: hvad er resultatet af reparation der ikke retter en fejl? Hvis funktionen ikke er at "reparere" på noget i talen, hvad får taleren så ud af ændringen? Har det interaktionelle og/eller epistemiske implikationer? Dette vender jeg tilbage

til senere i diskussionen, men i første omgang behandles nogle af de diskussionsovervejelser, der opstod i forbindelse med analyserne i afsnit 4.

5.2. Genkørsel eller fonetisk/prosodisk erstatning?

Analysen af uddrag (15) i afsnittet om genkørsel viste, hvordan det kan være svært at skelne mellem simpel genkørsel og fonetisk erstatning. En genkørsel er defineret ved, at taleren gentager det samme, som han/hun lige har sagt, hvor en erstatning handler om at erstatte ét element med et andet. I Aastas tilfælde i uddraget ligner det umiddelbart en simpel genkørsel fra *lysk-* til *lyssky*, men en lille fonetisk og prosodisk ændring på første vokallyd i det gentagne ord gør det svært at afgøre, om denne version er designet til at stå i stedet for den første (og altså erstatte).

Nedenfor udfoldes operationerne i et tidligere anvendt uddrag (fra afsnit 4.3. og 4.11.), som her belyser både genkørsel, fonetisk erstatning og orientering mod et slettet element.

(20) Uddrag (8) gentaget
01 AST: .hh ej fordi det- **tror jeg nok** har været
02 (0.2)
03 AST: eller det **har** været s[: : : : : : : hårdt]=
04 LIS: [det har været slemt]→
05 AST; =for mange→

Lis og Asta snakker om skattesystemet og aktier i forbindelse med finanskrisen. Uddraget er fra slutningen af sekvensen, hvor de taler om, at det har været hårdt for de folk, som har haft aktier, der er faldet. Asta påbegynder en vurdering i L1 om, at det har været hårdt, som hun starter med at formulere med et epistemisk nedgraderende (*downgrading*, min oversættelse (Raymond og Heritage 2013:137)) *tror jeg nok*. Hun afbryder sin turkonstruktionsenhed og genstarter efter en lille pause på 0,2 sek. Reparaturop operationen igangsættes med *eller* og forbereder Lis på, at hun nu vil ændre på sin ytring. Samtidig markerer *eller* overgangen fra den ufærdige sætning i L1 til det næste.

Ved at begynde sin næste ytring med *eller* markerer hun både, at der altså var noget galt med det foregående, og at det næste, der kommer, er et alternativ til 'problemet'. I det efterfølgende genbruger hun subjektet *det*, så hun ender med at have en syntaktisk funktionel sætning. Hun sletter derefter *tror jeg nok* og lægger i stedet tryk på *har*. Dermed understreger hun, at hendes vurdering ikke er subjektiv,

men faktisk, altså at hun *ved*, det har været hårdt for mange med aktionedgangen, og hun markerer således sig selv som mere K+ (Heritage og Raymond 2012).

Samtidig flytter hun med reparaturoperationen rundt på sætningens led. Idet *tror jeg nok* (hvor *tror* har udfyldt lille v som det finitte verbal i centralfeltet i sætningskemaet (Christensen og Christensen 2012:198-220)) slettes i L3, flyttes *har* op på *trors* plads som det finitte verbal og bliver dermed sætningens syntaktiske omdrejningspunkt (Christensen og Christensen 2012:207).

I sin vurdering tøver Asta dog, idet hun i overlap med Lis påbegynder et adjektiv (som Lis herefter "hjælper" med i overlap - Lis samler sandsynligvis op på Aastas s- og formoder, at hun ville sige *slemt/svært*). Lis påbegynder bekræftelsen og den kollaborative færdiggørelse (Lerner 1991), idet hun kan se, at Asta er ved at nå sin færdiggørelse af ytringen og dermed ved det overgangsrelevante sted. Asta bliver dog ikke færdig; hun har forlængelse på s- og erstatter det herefter med *hårdt* lige efter (men samtidig med), at Lis når sit mulige afslutningssted med *slemt*.

I uddrag (20) ovenfor forekommer der således både selv-initieret selv-reparatur og kollaborativ færdiggørelse (Lerner 1991). Problemkilden er L1, *det- tror jeg nok har været*, som Asta selv markerer som problematisk ved 1) at afslutte/stoppe uden det forventede adjektiv i vurderingen, og 2) at påbegynde næste ytring med den leksikalske reparaturigangsætter *eller*. Med sin ytring i L4 anerkender Lis Aastas markering af problemkilden, *tror jeg nok*, ved at sige *det har været slemt*, som både er en gentagelse (og dermed bekræftelse og anerkendelse af Aastas reparatur som helt på sin plads) af Aastas korrigerede formulering, *det har været*, men i Lis' bekræftelse med tryk på *det*. Samtidig samler hun op på Aastas lydlige påbegyndelse af adjektivet og afslutter det 'for hende' med det adjektiv, hun formoder, Asta leder efter. At Asta så ender med at bruge et andet adjektiv *hårdt*, som ikke var det projicerede efter hendes s-, er uproblematisk, da de to adjektiver begge er relevante til at beskrive vurderingens pointe. Dette bekræftes af Lis i L5 med *ja* med nedadgående intonation samt det, at ingen af samtaledeltagerne efterfølgende orienterer sig mod valget af adjektiv og dermed indirekte anerkender dem begge som relevante.

Uddraget viser altså en reparatursekvens, hvor to operationer bidrager til samme resultat. Sletningen af *tror jeg nok* opgraderer Aastas epistemiske standpunkt og viser, at hun ikke tvivler på sin påstand.

Den prosodiske erstatning *har* har ligeledes epistemisk effekt, da Asta ved at lægge tryk på det verbum forstærker fokus på det. Det slettede element *tror jeg nok* og den prosodiske erstatning *har* er betydningsmæssige modsætninger, og Asta opnår altså dobbelt effekt ved at anvende to reparaturoperationer til samme resultat.

I dette uddrag er der ikke tvivl om, at genkørslen udelukkende anvendes til at indramme problemkilden, *tror jeg nok*, og det er således et eksempel på genkørsel som redskab i en anden reparaturoperation, nemlig den prosodiske erstatning. Men fordi den optræder samtidig med den prosodiske erstatning, bidrager begge operationer til samme resultat. Samtidig bliver resultatet af operationen også en orientering mod det slettede element. Dermed kan dette eksempel bruges til at belyse to af diskussionsspørgsmålene fra afsnit 4.12., nemlig spørgsmålet om genkørsel vs. fonetisk erstatning samt spørgsmålet om orientering mod et slettet element.

Grænserne mellem genkørsel og fonetisk/prosodisk erstatning er altså ikke knivskarpe, men ved at blotlægge operationerne som ovenfor kan man vise mere præcist, hvad der sker.

5.3. Kan man fremstille en intern syntaks for reparaturoperationer?

Idet reparatur bl.a. er defineret ved de tre elementer: problemkilde, igangsættelse og resultat (Sidnell 2010), er det oplagt at undersøge, om der kan ses nogle generelle mønstre og sammenhænge mellem disse elementer. I dette afsnit vil jeg vise, at der ud fra mit data med 70 eksempler ikke tyder på at være nogen entydig sammenhæng mellem igangsættelse og operationstype, men at talere tydeligt anvender teknikker til at markere reparatur. I afsnit 2.5. beskrev jeg tre "grupper" af teknikker, nemlig hørlig afsnupning (*cutoff*), tøven og leksikalske elementer. I det følgende ser jeg nærmere på disse med særligt fokus på reparatur*initieringen* som det punkt i ytringen, hvor det igangværende forløb afbrydes.

5.4. Hørlig afsnupning og tøven

Set bredt ud over datasættet igangsættes reparaturoperationerne (næsten) altid med de beskrevne teknikker (afsnit 2.5), som kan være mere eller mindre tydelige. I uddrag (7) (gengivet som (21) nedenfor) lavede Kirsten en hørlig afsnupning, der ved at afbryde det igangværende ord tydeligt markerede, at det næste var noget andet end det projicerede. I uddrag (5) (gengivet som (22) nedenfor) afbrød B ikke

problemkilden *fredagbar*, men initierede efter en kort pause reparaturen med en prosodisk nulstilling (Steensig 2001:321), der, når man hører det, giver en klar fornemmelse af, at der begyndes på ny.

(21) Uddrag (7) gentaget

09 KIR: de har jo fået **sommerhu- ny sommerhus**→

(22) Uddrag (5) gentaget

08 B: =om **f**ormiddagen men **så** har vi haft **fr**edagbar**.**

09 (.)

10 B: **fr**edagsbar**.**→=

I datasættet viser der sig en tendens til, at søgning ofte initieres på bestemte måder. Der er 17 eksempler på søgning, og heraf optræder *øh* i 15 af dem. Foruden *øh* er der ofte lydlig forlængelse involveret, nogle gange som eneste teknik (ligesom vi så i uddrag (20) ovenfor) og nogle gange i sammenhæng med *øh* som i uddrag (23) nedenfor.

(23) Uddrag (4) gentaget

01 LIS: a **nu** får **nu**: øh: får **no**gen skat**te**ned**s**æt**te**lser

02 osse ikke→

Her igangsætter Lis søgningen med først en genkørsel af *nu*; hvor der er vokalforlængelse. Det efterfølges af *øh*; der også forlænges, inden hun kommer frem til det, hun søger efter. I alle tilfælde med søgning igangsættes operationen med noget, der markerer en *tøven*. Jeg kalder det *tøven*, fordi det forsinker/udskyder det forventede forløb uden direkte at afbryde det, som fx en hørlig afsnupning gør.

Ingen af mine 17 eksempler på simpel søgning igangsættes med hørlig afsnupning, og det tyder derfor på, at søgning som simpel reparaturoperation opererer med mere "flydende" teknikker end flere af de andre typer. Med "flydende" mener jeg, at det lydige forløb ikke afbrydes, men i stedet udvides med lydlig forlængelse og leksikalske søgemarkører, så der ikke opstår "huller" i taleturen. På den måde bibeholder producenten taleturen i løbet af søgningen og markerer over for modtageren, at vedkommende må vente. Dermed bevares pladsen for selv-initieret selv-reparatur, og det, at det lydige forløb ikke afbrydes, inviterer altså modtageren til at vente snarere end at foretage anden-reparatur.

At *øh* og *tøven* generelt optræder så ofte i forbindelse med søgning, betyder dog ikke, at denne teknik er eksklusivt forbundet med

søgninger. Tøvemarkører optræder nemlig også jævnligt i forbindelse med andre operationstyper, og som nævnt optræder søgninger også uden øh.

5.5. Leksikalske elementer

Den tredje initieringsteknik er leksikalske elementer. I mine data optræder denne kategori ganske uintenderet som en slags 'restkategori', hvori alle de eksempler, der ikke passer med hhv. hørlig afsnupning eller tøven, placeres. Jeg skriver uintenderet, fordi jeg fandt noget andet, end jeg havde forventet, og min hypotese omkring *eller* og *altså* (som nævnt i afsnit 2), som typiske leksikalske reparaturigangsættere, viste sig ikke at holde helt stik. I stedet fandt jeg, at de operationer, der ikke var igangsat med afsnupning og tøven, ofte var igangsat med, hvad der lignede "tilfældige" ord. Tilfældige forstået på den måde, at der ikke var bestemte eller særlige ord, der gik igen, og det påfaldende var netop fraværet af et sådant særligt ord. Efter nærmere kig på disse eksempler kunne jeg dele dem op i grupper med fællestræk. Det uddyber jeg nærmere efter en diskussion af den afkræftede hypotese om *eller* og *altså* nedenfor.

Det er vigtigt at pointere, at de to ord (*eller* og *altså*) faktisk er hyppige i reparaturoperationerne i mine data. Bare ikke som igangsættere. Disse leksikalske elementer optræder nemlig ofte *efter* en af de andre igangsættere (afsnupning eller tøven). Det åbner derfor op for et definitionsspørgsmål om, hvad der helt præcist udgør reparaturinitieringen. Lad mig diskutere dette ud fra et par uddrag:

(24) AULing | StudiegruppeLIN2011 | L494] ((ansigt-til-ansigt))

01 Yrs: f°ordi↘° ovar det ikk netop det hun sagde=
02 =man ku ikk rigtig l-
03 (0.8)
04 **altså** det vi læver (.) på psykologi der læser vi↘
05 (0.4)
06 Yrs: en masse men-

(25) Samtalebanken | samfundskrise | L178] ((ansigt-til-ansigt))

01 AST: **proc-** **altså** når vi sådan [betaler alle typer]↗

I uddrag (24) er det første, der sker i reparaturoperationen, at Yrsa laver afsnupning på *man ku ikk rigtig l-*. Dette indikerer overfor modta-

geren, at der nu sker noget andet end det projicerede: en selv-reparatur er i gang. Herefter følger en pause på 0,8 sekunder, dvs. en tøven, hvorefter Yrsa påbegynder reparaturytringen med *altså*, et leksikalsk element. I dette uddrag er der altså hele 3 initieringsteknikker, men skal de alle behandles sådan? Eller er det kun den første, der kan klassificeres som "igangsætter", da det er på det punkt, modtageren bliver klar over, at det næste afviger fra det forventede forløb? Og hvad skal vi så stille op med de to andre? Hvilken funktion har de, hvis de ikke er igangsættere?

I uddrag (25) sker noget lignende. Asta laver hørlig afsnupning på *proc-* og starter den efterfølgende ytring med *altså*. Forskellen på de to uddrag er således pausen, men igen opstår problemet med klassificeringen af elementerne. For hvis det kun er afsnupningen, der er igangsættelsesmarkøren, hvilken funktion har *altså* så? For mig at se er problemet, at *altså* tydeligt har en funktion i den nye ytring: det markerer, at det, der kommer nu, afviger fra det forventede forløb, men samtidig, at det er en berettiget afvigelse (Heinemann og Steensig 2018).

Forløbet i begge ovenstående tilfælde er, 1) det projicerede forløb (både den lyd, der produceres, men også det igangværende ord) stoppes, og 2) en ny version påbegyndes. Det, at det er en ny version, signaleres af *altså*, men dette ord signalerer også noget om, hvordan den nye version forholder sig til det, at det projicerede forløb blev brudt: det var en berettiget afvigelse. Det er således tydeligt, at talere anvender flere teknikker i reparaturoperationerne, og at de alle har en funktion, men det er uklart, om de alle eller kun den først anvendte teknik kan defineres som igangsætter.

I tilfælde som uddragene ovenfor er det måske mere præcist at sige, at *altså* er en del af reparaturudførelsen snarere end igangsættelsen. Men dette åbner op for yderligere spørgsmål, for er der så også andre ting, der kan signalere, at selve reparaturudførelsen påbegyndes (fx prosodiske signaler eller andre leksikalske elementer end *altså*)? Kan og bør der skelnes mellem, hvad der igangsætter reparaturoperationen, og hvad der igangsætter reparaturudførelsen? Og hvad så med de tilfælde, hvor der ikke først bliver stoppet op midt i et ord, og hvor der ikke er hørlig afsnupning eller pause? Disse spørgsmål leder mig videre til min sidste pointe i forbindelse med de leksikalske reparaturindledere.

5.6. Nul-initiering og præindramning

Jeg vender nu tilbage til grupperingen af leksikalske igangsættelses-teknikker. I datasættet optræder (mindst) to typer, som jeg har kaldt nul-initiering og præindramning, og som beskrives ud fra eksempler i det følgende.

Nul-initiering er reparaturoperationer, der igangsættes uden en eksplicit igangsættelsesmarkør. Det vil sige, at der hverken optræder hørlig afsnupning, en af tøvemarkørerne eller et særligt leksikalsk element, der markerer, at der starter reparatur. Se uddrag (26) og (27) nedenfor.

(26) AULing | Flensborg | L243 ((telefonsamtale))

01 A: så lige pludselig så lyder (der) bare >et<=

02 A: =det lød bare som om at der eksploderede noget→

(27) Samtalebank | Anne og Beate | L424] ((ansigt-til-ansigt))

01 BE: ·hh nåmen så::h ø::*::h* ville han bare

02 men han ville have vi skulle tage hurtig↗

03 lige når revyen var slut så skulle vi ta (.)

04 hjem til mig >så kunne vi sidde der å drikke

05 å sådan noget han gad

06 ikk med til den der fest å *så noget der *↘<

I (26) stopper A midt i en ufærdig sætning, hvilket vi kan se ved fraværet af det substantiv, der hører til den ubestemte artikel *et* i L1. Men i stedet for det projicerede substantiv fortsætter hun med starten på en helt anden sætning i L2, *det lød bare som om (...)*. A vælger altså at lave en omformatering, hvor hun i selve reparaturoperationen opnår flere ting⁴, men hvor hun blot begynder på den nye ytring uden at markere det på nogen særlig måde. Men da en reparatur netop forstyrrer det igangværende forløb (Schegloff 1979), vil det i sin natur have en begyndelse eller *igangsættelse*, altså det præcise sted, hvor der sker noget andet end det forventede næste. I dette tilfælde bliver *det* det leksikalske element, der igangsætter operationen. I uddrag (27) (som er udfoldet i nærmere analyse i afsnit 6.1) sker det samme to gange

⁴ Med reparaturen har hun ændret følgende: 1) tempusændring fra nutid til datid, 2) hun undlader at udtale det forventede substantiv, og 3) hun får ændret fra substantiv til verbum og erstattet det manglende substantiv med en generel pladsudfylder (*eksploderede noget*).

(*men* og *lige*), hvor den igangværende ytring afbrydes før sin syntaktiske afslutning/færdiggørelse, og taleren i stedet påbegynder en ny (repareret) ytring uden at markere en overgang.

I ingen af tilfældene ovenfor (og i resten af eksemplerne på "nul-initiering" i mit data) er der noget specifikt at sige om de leksikalske elementer, der udgør overgangen; de tyder blot på at være 'tilfældige', dvs. de er ikke placeret der for at indikere reparation, men de er i stedet 'tilfældigvis' det ord, ytringen begyndes med. Derfor har jeg kaldt denne gruppe for nul-initiering: en reparaturoperation begynder uden særlig markering. I datasættet har jeg fundet 16 eksempler på leksikalsk initiering, hvoraf 6 af dem var af denne type.

Den anden gruppe af leksikalske igangsættere har jeg kaldt præindramning. Den minder om nul-initiering, idet der ved denne gruppe heller ikke optræder et specifikt igangsættelselement. Men som kategoriseringen indikerer, udgør den leksikalske igangsætter et eller flere ord, der allerede har været produceret før problemkilden. To uddrag illustrerer pointen nedenfor.

(28) Samtalebank | Samfundskrise | L39] ((ansigt-til-ansigt))
 01 LIS: jamen han han blev jo han fik bø:der↗
 02 (.)
 03 AST: nå→
 04 (.)
 05 AST: fulgte de [efter ham→

(29) Samtalebank | Anne og Beate | L479] ((ansigt-til-ansigt))
 01 AN: men jeres (.) studie jeres årgang drikker altså
 02 mere end min årgang tror jeg↗

Lis laver en simpel erstatning (uddrag 28), hvor *blev* erstattes med *fik*, og samtidig slettes *jo*. Anne laver også en simpel erstatning, hvor *studie* erstattes af *årgang* i uddrag (29). I ingen af uddragene er der noget, der markerer, at reparaturoperationen begynder, og det bliver selve (præ)indramningen, der igangsætter reparaturen. Forskellen på denne gruppe og nul-initiering ovenfor er, at den leksikalske igangsætter her er en genkørsel fra den afbrudte ytring, hvor det i nul-initiering er et 'nyt' element, der ikke agerer indramning for problemkilden. Ud af de 16 eksempler på leksikalsk reparaturigangsættelse er der 7 forekomster af præindramning som eneste markør.

De resterende 3 eksempler på leksikalsk initiering passer ikke i klassificeringen nul-initiering og præindramning. Der er ét uddrag med *du ved*, som agerer søgemærkør⁵, og derudover er der to uddrag med simpel genkørsel efter overlap, hvor der ikke er pause eller prosodisk nulstilling.

I næsten alle uddragene i datasættet er der noget, der forstyrrer det flydende forløb. Det første element, der markerer for modtageren, at der nu sker noget andet end det forventede næste, er i de fleste tilfælde enten hørlig afsnupning eller en af de nævnte tøvemærkører, dvs. noget prosodisk. I de tilfælde, hvor der *ikke* er noget prosodisk, der skaber en hørlig overgang fra den oprindelige ytring til reparaturen, må modtageren lægge sig op ad de leksikalske elementer, der optræder, dvs. de ord, der bliver sagt. Reparaturen markeres i disse tilfælde således udelukkende syntaktisk (og ikke prosodisk), idet de producerede ord ikke hænger syntaktisk sammen med den igangværende ytring.

I den sammenhæng bør aksekonstruktionen også nævnes, da det netop er en metode, der syntaktisk forbinder to ytringer, som ellers ikke hænger sammen (Norén 2007; Schegloff 1979; Steensig 2001). I afsnittet om parentetisering (afsnit 4.5.) beskrev jeg fænomenet nærmere, og i uddraget deri var operationen initieret med pause. Parentetiseringen, *sammen med sverige*, er en aksekonstruktion. Efter akslen kommer adverbialt på den plads, hvor subjektet var før (erstatning), og det betyder, at verbet er nødt til at komme igen. Det samme ses i uddrag (16), hvor Beate har *du* som akse i *så du så ikke revyen eller hva*.

Også her gentages verbalet efter subjektet, og denne gang med det resultat, at det bliver omformatet fra en interrogativ til en deklarativ. Aksekonstruktionen kan således være med til at igangsætte en reparatur, uden at taleren behøver at lægge særligt fokus på operationen, og uden at det af modtageren høres som en afbrydelse af det igangværende (og prosodisk "flydende") forløb.

5.7. Opsummering

I de forrige afsnit (5.3.-5.6.) har jeg diskuteret reparaturigangsættelse ud fra mine 70 eksempler. Jeg har argumenteret for en gruppering af

⁵ Jeg forestiller mig dens funktion ligner *hva hedder det* som Clausen og Pedersen (2017) beskriver men med et lidt anderledes epistemisk standpunkt/udgangspunkt.

igangsættelsesmarkører som prosodisk og/eller syntaktisk adskillende. I denne sammenhæng skal det igen understreges, at fokus ligger på igangsættelsen som det punkt, hvor det projicerede forløb afbrydes, og taleren signalerer (og/eller det bliver tydeligt for modtageren), at det næste ikke er det forventede. De prosodisk og syntaktisk adskillende igangsættere er hørlig afsnupning og tøvemarkører, mens de leksikalske igangsættere ud fra mit data tyder på udelukkende at være syntaktisk adskillende (foruden aksekonstruktioner, der skaber et særligt syntaktisk bindeled).

Opsummerende er der altså nogle gennemgående elementer for reparaturoperationers syntaks: 1) operationerne igangsættes (næsten) altid med en af de beskrevne teknikker, 2) der er en tendens til, at tøven initierer søgning, men 3) derudover er der øjensynligt ingen entydig sammenhæng mellem bestemte initieringsteknikker og bestemte operationer.

I diskussionsafsnittet har jeg set på følgende: fejl, der ikke rettes (en begrebsafklaring med et dansk eksempel), forskellen på genkørsel og fonetisk erstatning, orientering mod et slettet element, hvordan flere operationer bidrager til at reparere på samme problemkilde samt initieringsteknikker og reparaturoperationers interne syntaks. I afsnit 6 vil jeg vise nogle mere komplicerede eksempler på reparatur, som jeg stødte på undervejs i arbejdet med de simple operationer.

6. KOMPLICEREDE REPARATUROPERATIONER

I klassisk forstand består reparatur af en problemkilde (trouble source, repairable), en reparaturinitiering/-igangsættelse og et eller flere reparerede elementer (Sidnell 2010 m.fl.). *Reparaturoperationerne* behandler problemkilden og kan ifølge Schegloff (2013) kategoriseres i de ti beskrevne typer "*which speakers employ to deal with some putative trouble-source in an ongoing turn-at-talk in conversation or to alter it in some interactionally consequential way.*" (2013:43). I afsnit 4 viste jeg, hvordan operationerne kan anvendes på "simple" måder, men også hvordan talere kan ændre strategi undervejs i løbet af reparaturen og eksempelvis skifte fra en fremadrettet til en bagudrettet reparatur (reparaturomvending, *repair conversion* (Schegloff 1979)). Derudover blev det klart, at de simple operationer nogle gange anvendes med det formål at foretage en andenordens-operation.

Men i gennemgangen af data stødte jeg på flere eksempler, hvor disse analyser ikke var nok til at beskrive reparaturen. I disse tilfælde bliver det nogle gange uklart, hvad problemet helt præcist er, fordi taleren opnår flere ting med reparaturen end blot at reparere det, der er "galt". Resultatet, altså det reparerede, bliver således noget mere og/eller andet end den egentlige problemkilde.

I det følgende udfolder jeg analyser af komplicerede reparatursekvenser. Der er eksempler på overlappende reparaturoperationer, operationer, hvor de enkelte elementer er svære at skelne fra hinanden, og operationer, hvor der repareres på mere og andet end den oprindelige problemkilde. Tilsammen bidrager uddragene og analyserne til at vise, hvordan samtaledeltagere arbejder på og samarbejder om at skabe et flydende forløb uden unødvendige ophold, og hvor problemer løses undervejs og således bidrager til samtalens fremadskriden. I hvert uddrag analyseres hhv. problemkilde, reparaturindsættelse og resultat med henblik på at undersøge og beskrive, hvad der sker med reparaturens elementer. I nogle tilfælde er disse tre elementer adskilte, mens de i andre tilfælde er en del af hinanden og ikke umiddelbart kan skelnes som separate enheder.

6.1. Overlappende reparaturoperationer

I uddraget nedenfor optræder en kompliceret reparatur, som består af flere overlappende operationer. Anne og Beate taler om, hvad de har lavet i weekenden, og Beate fortæller om, at hun og Søren var til revy og skulle til fest bagefter, hvilket Søren ikke rigtig gad.

(30) Samtalebank | Anne og Beate | L419] ((ansigt-til-ansigt))

01 BE: tænkte bare sån han bailer bare ikke nu→
02 BE: det gør han bare ikke↗
03 BE: å så (.) sagde (han) ↗ej men det ville han
04 heller ikke gøre< å sådan noget↘
05 (0.5)
06 BE: ·hh nåmen så::h ø::*::h* ville han bare
07 men han ville have vi skulle tage hurtig↗
08 lige når revyen var slut så skulle vi ta (.)
09 hjem til mig >så kunne vi sidde der å drikke
10 å sådan noget han gad ik med til den der fest
11 å *sån noget der *↘<
12 AN: m
13 BE: ah okay det var også fair nok↘

Først laver Beate en søgning i L6 *så::h ø::*:h** hvor *øh* forlænger søgningen. Hun fortsætter herefter *ville han bare*, og reparaturen er egentlig løst, men hun færdiggør ikke den sætning og påbegynder i stedet en ny, *men han ville have vi skulle tage hurtig*, som heller ikke færdiggøres, og hun starter igen forfra. Man kan formode, Beates oprindelige sætning ville være (*så*) *ville han bare (have vi skulle tage) hurtig hjem til mig*, men hun omformaterer ad flere omgange og ender med en parentetisk indskudt tidsangivelse som begyndelsen på sin fortælling, som genkøres med *så*. Nedenfor er hele taleturen analyseret bid for bid med fokus på reparaturoperationer, og efterfølgende opsummeres det overordnede resultat af reparaturen.

I første omgang og i den overordnede sekvens er problemkilden *så::h* (L6), hvor Beate indleder en søgning med *ø::*:h** som en fremadrettet reparatur. Efter søgemarkøren fortsætter hun med *ville han bare*, der således bliver resultatet af den første reparaturoperation.

Men denne ytring gøres ikke færdig, hvilket bliver problemkilden i næste reparaturoperation. Beate igangsætter reparaturen med *men* og fortsætter med en simpel omrokering af ord samt en sletning af *bare*, og resultatet af anden reparaturoperation bliver altså *han ville have vi skulle tage hurtig*.

Denne ytring gøres heller ikke færdig, og den manglende færdiggørelse bliver nu problemkilden i den tredje reparaturoperation. Her aborterer Beate sin igangværende ytring, idet hun opdager, at hun vil sige det på en anden måde med resultatet: *lige når revyen var slut* (L8), som kan betragtes som en uddybning af adverbialet *hurtig* fra den aborterede ytring. Førsteordens-operationen her er altså en abortering, fordi hun afbryder sin igangværende ytring og ikke umiddelbart vender tilbage til den. Det viser sig så i andenordens-funktion at være en omformatering, fordi hun ændrer formatet af den samme ytring fra *han ville have vi skulle tage hurtig(t hjem til mig)* til *lige når revyen var slut så skulle vi tage hjem til mig*. Adverbialet *lige når revyen var slut* er en omformatering og uddybning af adverbialet *hurtig* i den aborterede sætning. Den omformaterede sætning ender i den overordnede operation med at være en parentetisering, hvor Beate tilføjer en tidsangivelse som uddybning af sit udsagn.

Således bidrager den tredje operation med en tidsangivelse for Beates fortælling, som hun herefter vender tilbage til med *så skulle vi ta hjem til mig*. Beates taletur afbrydes altså af en reparaturoperation

(søgning), der medfører endnu en reparaturoperation (omrokering+sletning), der igen medfører endnu en operation (abortering og omformatering). Det, der er ændret fra første udgave til sidste, er således 1) der er indskudt en adverbial ledsætning, der angiver tid, *lige når revyen var slut*, 2) den har en "kopi", *så*, i forfeltet på helsætningen (Brøcker et al. 2012; samtalegrammatik.dk 2013c), 3) *han ville ha* er slettet og 4) da *så* står i forfeltet, er subjektet, *vi*, flyttet til subjektsplassen i skemaet for helsætninger (Christensen og Christensen 2012).

I en så kompliceret sekvens (og analyse) er det påfaldende, at samtaledeltagerne Anne og Beate ikke viser orientering mod, at det skulle være problematisk. Hvordan kan det være, at den pågældende sekvens, når man lytter til den, ikke forekommer svær at forstå, når den på papiret er enormt kompliceret? Det viser noget om menneskers interaktionskompetence. Som samtaledeltagere er vi i stand til at afkode selv meget komplicerede og indviklede sekvenser i (sam)arbejdet om at udføre og vedligeholde en teknisk gnidningsfri samtale. Og ifølge min rent intuitive hypotese gælder dette systemiske og tekniske samarbejde selv for samtaler, hvor deltagerne ikke har intentioner om at samarbejde rent interaktionelt og indholdsmæssigt, fx i skænderier. Reparatur må således være en helt fundamental og adaptiv teknik, der kan tilpasses det omkringliggende miljø i den pågældende interaktion, men det tyder på, at dens effekt er netop teknisk og systemisk og har det overordnede formål og resultat at bidrage til det *teknisk* uproblematiske samtaleforløb. Reparatur afhjælper altså problemer i samtalen, der kan true samtalens forløb, uanset samtalens indhold og deltagernes relationelle forhold.

6.2. "Usynlig" problemkilde

I dette afsnit viser jeg, hvordan reparatur nogle gange opererer på mere end det, der er markeret som "problematiske" (*trouble source* (Schegloff 1979)). Resultatet viser noget om reparatursystemets organisering, og at operationer ikke nødvendigvis er begrænsede til én problemkilde.

(31) Samtalebank | samfundskrise | L663 ((ansigt-til-ansigt))
01 LIS: nå- og så- sne::glede det sig frem→
02 (.)
03 LIS: ø- æ- [lis]::så stille ikkoss↗
04 AST: [ja:]→
05 LIS: ·hhhhh >og jeg tænkte< det var dog mærkeligt→=

06 LIS: =så ku jeg se nogle .hhhh øh: nogle blink→
 07 (.)
 08 AST: °ja:°→
 09 (0.4)
 10 LIS: ude i det fjerne ikkoss→
 11 (0.2)
 12 AST: j[a]→
 13 LIS: [·h]hhhh tænk sig så var det bare en ·nhhh *ja
 14 bare og bare*↗
 15 LIS: hhh det var så to biler der var slæbt ind i
 16 midterrabbatten↘
 17 (.)
 18 LIS: de var [ikk-]→
 19 AST: [nå ↗]
 20 (.)
 21 LIS: altså tilsyneladende var der ikk noget særligt
 22 ved dem→
 23 men de holdt i ·hhhh i: øh: de holdt mod
 24 kørselsretningen↘
 25 (0.2)
 26 AST: °nå:°↗

I uddrag (31) fortæller Lis Asta om en oplevelse, hun har haft med en "kigge-kø" på en nærliggende motorvej. I taleturen i L13-16 foretager hun reparatur. Ytringen i L15-16, *det var så to biler der var slæbt ind i midterrabbatten*, er resultatet af reparaturen og har den underforståede pointe (som udpensles i L21-24), at der ikke var sket et uheld og ikke som sådan var noget galt, men at der holdt to tilsyneladende uskadte biler i midterrabbatten, som alle bilerne sænkede farten for at kigge på.

Den første problemkilde er *bare* (L13), som hun reparerer på med en kommentar, der lægger op til at "slette" *bare* (*ja bare og bare*, L13-14). Hun spoler så helt tilbage til begyndelsen af sætningen *så var det* og omformaterer til *det var så*, med det resultat, at følgende er ændret: 1) placeringen af forbindingsadverbiet/-partiklen *så* rykker ned på a-pladsen i sætningen, og subjektet *det* rykker op i forfeltet, så *så var det* bliver til *det var så*, 2) *bare* er slettet, og 3) substantivet ændres fra singularis til pluralis (*en* er rettet til *to*), men uden at dette er markeret som en rettelse.

Med hele reparaturoperationen får Lis fokuseret på rettelsen af *bare*, hun får markeret sin "hensyntagen" til situationen med rettelsen fra singularis til pluralis (og dermed beskrivelsen af hele situationen), og denne rettelse følger så med, uden at hun faktisk gør opmærksom på det.

Overordnet sker der altså det, at Lis foretager reparatur, der retter problemkilden, men også reparerer på andre ting i ytringen, som hun ikke har markeret som problematiske, men som viser, at hun tager hensyn til sandhedsværdien af sin ytring og ønsker at beskrive situationen så virkelighedstro som muligt. I sidste ende, når Lis har færdiggjort sin reparatur, er det faktisk svært at se præcis, hvad problemkilden var, fordi hendes reparatur har gjort mere end det, den initierede. Hendes reparatur har altså repareret både den markerede problemkilde og en "usynlig" problemkilde.

En mulig årsag til, at Lis ikke markerer de andre elementer ("usynlige" problemkilder) som problematiske, men alligevel reparerer på dem, kan findes i naturen af samtaleforløbet. Idet samtaler per definition optræder tur for tur og ytring for ytring, vil det naturlige forløb være at holde det igangværende forløb kørende så problemfrit som muligt. Det vil altså sige, at man som taler helst undgår afbrud, der kan forstyrre talestrømmen. Det kan vi bl.a. se ved, at talere udfylder tomme huller (*standard maximum of silence* (Jefferson 1988)), indsætter søgemarkører og vokalforlængelser samt det cykliske grundlag for hele turtagningssystemet generelt (Sacks et al. 1974). Med andre ord: samtaledeltagere samarbejder om at "beskytte" og holde samtaleforløbet i gang.

Med denne pointe i baghovedet giver det mening, at Lis ikke markerer alle de ting, hun føler behov for at rette, fordi 1) det er ikke nødvendigt og 2) hvis hun skulle markere dem alle som problemkilder, ville hun være nødt til at afbryde sin tur. Derudover er reparatursystemet ikke gearret til at markere mere end én problemkilde. Hvordan skulle man markere det? Og mere vigtigt: hvorfor? For når man som Lis kan reparere på så mange elementer uden at gøre opmærksom på behovet for at reparere (altså at markere det som "fejl"), kan man komme let og elegant igennem med sin pointe og justere undervejs, uden at samtaleforløbet forstyrres. I næste afsnit viser jeg endnu et eksempel på en "usynlig" problemkilde.

6.3. "Usynlig" problemkilde

I forrige afsnit så vi et eksempel på, at reparaturoperationerne ikke er begrænset til én problemkilde, og jeg kaldte den/de umarkerede problemkilde/-r "usynlig/-e". Uddrag (32) nedenfor bakker denne pointe op, samtidig med at det viser både en reparaturomvending, og hvor-

dan en taler kan anvende visuelle markører til at signalere igangværende reparatur til modtageren. De visuelle elementer er angivet på egne linjer og tydeliggjort med rød skrift.

(32) Samtalebank |gamle dage | L69 ((ansigt-til-ansigt))
 01 LIS: ·hh jam >jeg ka godt huske→<
 02 ·hhh altså Dorte hun kom hjem→
 03 hun fik jo oss matematik der i små klasser↘=
 04 LIS: =hvis ikk Søren han havde [.hhh] været
 05 matematiklærer=
 06 ANN: [ja→]
 07 LIS: =jeg v- jeg var stået fuldstændig a[f]→
 08 ANN: [ja→]
 09 (0.5)
 10 ANN: for det jo en helt anden måde de lære[r på]=
 11 KIR: [ja→]=
 12 ANN: =[i dag↘]
 13 LIS: =[ja:h→]
 14 LIS: ja→
 15 (0.7)
 16 KIR: det vil jeg godt tr[o]↘
 17 ANN: [ja:→]
 18 (1.9)
 A vender blikket væk samtidig med at hun løfter
 øjenbrynene og ryster let på hovedet. L kigger et
 sted midt mellem de to andre
 19 LIS: det var noget med {mængde{lære å (0.2)
 {A vender hovedet mod Lis
 {L skriver m. finger i
 luften
 20 LIS: {.hh å sån noget {der det var
 {L vender blikket mod A
 {L vender blikket væk fra A
 og ryster let på hovedet)
 21 LIS: [hhm]
 22 ANN: [ja:→]
 23 (.)

De tre kvinder taler om, hvordan det var svært at hjælpe deres børn med matematik, da de fik det i de små klasser i skolen. Lis supplerer samtalen med en fortælling om, at hun var stået "fuldstændig af", da hendes datter havde brug for hjælp, og det var godt, Lars (formodentlig hendes mand) var matematiklærer og kunne hjælpe. Emnet afsluttes med at Ann konkluderer, at børn lærer på en helt anden måde i dag (L10-12), og både Lis og Kirsten kvitterer med *ja*. Kirsten gør det først i overlap, da Ann nærmer sig muligt afslutningssted, Lis' *ja* kommer umiddelbart efter Kirstens, og Lis gentager *ja* efter afslutningen,

dvs. uden overlap i L14. Kirsten har altså her kun kvitteret med *ja* i overlap og tilføjer nu, i det overgangsrelevante sted efter en pause på 0.7 sekunder, hvor ingen ny taler er udpeget, *det vil jeg godt tro* (L16) som en bekræftende kvittering på Anns konklusion.

Herefter kommer en pause på 1,9 sekunder, hvor Ann vender blikket væk fra Kirsten, som hun ellers har kigget på, og hun laver i begyndelsen af pausen en grimasse, hvor hun løfter øjenbrynene kort og ryster let på hovedet. I løbet af resten af pausen sidder de alle tre og kigger i hver sin retning, ingen af dem på hinanden. Lis fortsætter i så samme emne med en beskrivelse af, hvad hendes datter skulle have hjælp til dengang (L19-20), *det var noget med mængdelære å (0.2) å sån noget der det var*. Ann drejer hovedet og ser på Lis, idet Lis når til *mængdelære* (L19), hvilket signalerer til Lis, at hun lytter. Lis virker som om, hun tænker på flere forskellige ting, men kun kan komme i tanke om den ene, nemlig mængdelære. Da Ann har drejet hovedet, laver Lis en bevægelse i luften med den ene hånd, som om hun skriver noget på en linje med sin finger. Hun afbryder sig selv uden at have færdiggjort sin turkonstruktionsenhed (*det var noget med mængdelære å*). Hun laver her en pause og en hørbar indånding, som begge tyder på, at hun søger (Schegloff 2013), og lige i dette øjeblik er der altså tale om en fremadrettet reparatur (Schegloff 1979). I løbet af Lis' hørbare indånding vender hun blikket mod Ann og fortsætter så med repeteret *å* (præindramning (Schegloff 2004)) og indsætter en generaliserende listeaflutter (*generalized list completor* (Jefferson 1991)) *sådan noget der*, som altså er en bagudrettet reparatur, da hun laver en genkørsel med *å* og tilføjer elementet *sån noget*, som agerer det listeelement, hun søgte efter. Der er altså tale om reparaturomvending (*repair conversion* (Schegloff 1979)), hvor en fremadrettet reparatur (søgning) ændres til en bagudrettet reparatur (genkørsel). Lis ændrer blikretning mod Ann, lige da hun skal til at færdiggøre ytringen og ser igen væk efter *sån noget*.

Når dette uddrag ikke analyseres som simpel genkørsel af *og*, er det på grund af en samlet analyse af Lis' ytring i den sekvens, uddraget er en del af, samt hendes visuelle adfærd forbundet hermed. I forbindelse med sin historie om lektiehjælp til hendes datter prøver hun at komme i tanke om, hvad datteren havde brug for hjælp til. Hun har kigget ud i luften i løbet af en relativt lang pause (L18), hvor der ikke er valgt en næste taler, og hvor der er mulighed for at begynde et nyt emne, og Lis tilføjer så endnu et element til sin historie, som uddyber

den og beskriver situationen nærmere. Gestikken, håndbevægelsen og det, at ytringen kommer som en tilføjende beskrivelse af situationen, antyder tilsammen, at *mængdelære å* oprindeligt var tænkt som begyndelsen på en opremsning/liste (Jefferson 1991), men hvor Lis ikke kan komme i tanke om andre elementer og derfor anvender en generaliserende listeafslutter i stedet for.

Ifølge Jefferson (1991) forekommer den generaliserende listeafslutter enten i forbindelse med en relativt ufærdig liste, dvs. at de elementer, der nævnes i opremsningen, ikke er udtømmende, og der er stadig flere relevante elementer værd at nævne. En konkret mere i opremsningen havde således heller ikke udtømt emnet (hvorimod 3-elements lister [*3 item lists*] er relativt færdige og uden flere relevante elementer at nævne). Jefferson (1991) nævner også, at taleren kan ændre "strategi" undervejs og således påbegynde en 3-elements liste, men kun komme i tanke om 2 elementer og i stedet afslutte med en generaliserende listeafslutter. I Lis' tilfælde må man formode, at sidstnævnte er tilfældet: hun begynder på en liste over de emner, hendes datter havde brug for hjælp til, *det var noget med mængdelære å*, og der opstår en problemkilde ved *å*, da hun søger efter endnu et element. Hun foretager en genkørsel med *og* som præindramning (Schegloff 2004) og indsætter en generaliserende listeafslutter (Jefferson 1991), som bliver resultatet af reparaturoperationen og samtidig bliver et eksempel på reparaturomvending. I sammenhængen er det ikke vigtigt for samtalens og emnets fremadskriden, at hun kommer i tanke om det andet ord, og derfor er det ikke problematisk for samtalen, at hun anvender en generaliserende erstatning.

Umiddelbart er problemkilden bare *å (0.2) ·hh*, men idet Lis søger efter noget mere (hvilket både den lille tøven og gestikken antyder), kan en alternativ og "usynlig" problemkilde beskrives som *å (0.2) ·hh [næste liste-element]*. Således bliver problemkilden altså, at Lis ikke kan komme i tanke om det næste liste-element, og hun laver derfor en genkørsel med en generaliserende liste-afslutter. Dermed opnår Lis at færdiggøre sin beskrivelse af situationen uden at gå i stå og uden at det er problematisk, at hun ikke kan huske andre elementer. Reparaturen opererer således både på den markerede problemkilde og den "usynlige".

Uddraget viser også, hvordan taleren kan anvende gestik i forbindelse med reparation. Lis bruger både blikretning og håndbevægelser

sagde, hvor Yrsa påbegynder en syntaktisk ny formulering, der afbrydes ved *man ku ikk rigtig l-* (L5). Man kan forestille sig, at Yrsa ville have sagt: *"man ku ikk rigtig læse sig til ..."*, men opdager, at hun har problemer med at komme frem til pointen ad denne vej og derfor forklarer det på en anden måde.

Den hørlige afsnupning i L5 igangsætter sammen med den efterfølgende 0,8 sekunders pause således endnu en operation. Udførelsen startes med *altså* (L7), som indikerer en berettiget afvigelse fra det forventede forløb (Heinemann og Steensig 2018). Operationen bliver endnu en omformatering, men denne gang laver hun en aksekonstruktion (Steensig 2001), *altså det vi laver på psykologi der læser vi*, med *på psykologi* som akse (L7). Herefter følger en pause på 0,4 sekunder, og hun fortsætter med færdiggørelsen af ytringen (L10-15) *en masse men- (0.2) vi ku ikk komme ordentligt op af den der: (0.6) stige*. Yrsa er nu kommet frem til det, hun ville sige efter flere igangsatte operationer, der endte som ufærdige/afbrudte ytringer.

Til sidst tilføjer hun *eller hva man ska sige* i L17, som viser Sissel, at hun godt ved, at hun ikke har lavet den bedste formulering, og lægger op til bekræftelse på, at Sissel har forstået, og samtidig markerer, at hun nu er færdig (Clausen og Pedersen 2017). Hun åbner således op for, at Sissel kan anfægte den teoretiske forståelse, Yrsa netop har fremlagt. Men på grund af den lange række reparaturoperationer er det ikke tydeligt, om Yrsa efterspørger bekræftelse på, at Sissel har forstået det rent tekniske/syntaktiske af ytringen på trods af den snørklede vej derhen (Yrsa gør således plads til anden-initiering af reparatur her), eller om hun inviterer til en indholdsmæssig bekræftelse og/eller tilføjelse til det teoretiske indhold.

Overordnet ser vi i dette uddrag en lang reparatursekvens med mange enkeltdele, der hver især udgør reparaturoperationer. Resultatet af den overordnede reparatursekvens er *vi ku ikk komme ordentligt op af den der: (0.6) stige*., og det afsluttes med en epistemisk nedgraderende (Raymond og Heritage 2013) bemærkning *eller hva man skal sige*, der markerer en usikkerhed omkring resultatet. I sidste ende er det uklart, hvad Yrsa har repareret på. Hun har foretaget så mange operationer, at resultatet ikke direkte har forbindelse til begyndelsen af hendes taletur i L1-2. Hendes reparatur har således repareret på mere og andet end det oprindelige problem og dermed nogle "usynlige" problemkilder.

Med reparaturrekvensen har Yrsa opnået at omformatere fra et hv-spørgsmål (hvordan kan man komme op ad den der stige) til en deklarativ (vi kan ikke komme op ad stigen fordi vi (kun) læser en masse), bakket op af en rygdækning for argumentet (var det ikke netop det hun [underviseren] sagde). Visuelt foregår der det, at Yrsa kigger ud i luften et sted ved siden af kameraet, dvs. hun kigger ikke på Sissel, mens hun taler. Hun har hovedet let på skrå og armen liggende på bordet. Da hun når til L7 *altså det vi laver på psykologi*, som er (begyndelsen på) den endelige ytring, bevæger hun armen op foran sig (og understøtter sin ytring med gestik bl.a. ved at lave en trinbevægelse med hånden) og vender blikket mod Sissel. Disse to ting tyder på, at hun nu er kommet frem til den måde, hun vil sige det på, og at hun viser Sissel det (Bavelas, Coates og Johnson 2002; Heath 1986:31-32; Kendon 1967).

Det interessante ved det visuelle element i dette uddrag er altså, at det virker som om, Yrsa med sin blikretning signalerer til Sissel, at hun er ved at nå den endelige udførsel. I de foregående reparaturoperationer, der ikke blev gjort færdige, var Yrsas blik vendt væk fra Sissel et sted lidt over kameraet. Hun fastholder blikket i den retning, og først da hun kommer frem til den endelige ytring i L15, vender hun blikket mod Sissel samtidig med en håndbevægelse, der visuelt understøtter det ord, hun søger efter i L13-15, *den der: (0.6) stige*.

Tilsvarende så vi i forrige afsnit, at Lis (uddrag 32) vendte blikket mod Ann samtidig med den hørbare indånding, idet hun var ved at nå færdiggørelse med den generaliserende listeafslutter. De to uddrag har det til fælles, at taleren ændrer blikretning, idet hun kommer frem til reparaturens resultat; hvor både Lis og Yrsa i løbet af reparaturen har kigget et sted ud i luften ved siden af eller væk fra modtageren, ændres blikretningen mod modtageren, når de kommer til den del af turen, der udgør resultatet af operationen.

Ud fra disse to uddrag tyder det altså på, at talere ved hjælp af blikretning kan signalere til modtageren, at det næste er et resultat. Dette stemmer overens med Kendons (1967) teori om, at talere typisk afslutter deres tur ved at kigge på modtageren. Ifølge Kendon (1967) er det også karakteristisk i lange ytringer, at taleren ser på modtageren under flydende tale, mens taleren under ikke-flydende tale (fx ord-søgninger) ser væk. Analysen af uddrag (33) i dette afsnit tyder på, at blikretningen ikke kun begrænser sig til ordsøgninger, men også kan gælde for andre reparaturoperationer. Dette kan undersøges nærmere.

Overordnet viser analysen af uddrag (33), hvordan der kan være mange operationer i gang samtidig og/eller lige efter hinanden, hvordan dette resulterer i, at der er en eller flere "usynlige" problemkilder, samt at talere kan anvende visuelle elementer til at signalere reparaturens enkeltdele til modtageren.

6.5. Opsummering af komplicerede reparaturoperationer

I indledningen til dette afsnit beskrev jeg, hvordan jeg i gennemgangen af mit datamateriale var stødt på reparaturoperationer, der ikke kunne analyseres til bunds kun ved hjælp af de "simple" operationer og teknikker. Ved hjælp af 4 uddrag har jeg i afsnittet vist sådanne komplicerede operationer med fokus på 1) hvordan flere overlappende operationer kan være i gang samtidig, 2) hvordan reparaturens enkeltdele ikke altid er eksplicit adskilte og derfor kan være svære at identificere, 3) hvordan en problemkilde nogle gange kan være "usynlig", dvs. hvordan flere operationer kan gennemføres, uden der nødvendigvis er udpeget specifikke problemkilder til hver; med andre ord viser uddragene, at der, for at en reparaturoperation kan gennemføres, kun behøver være én problemkilde, men at operationerne derefter ikke er begrænsede til denne, og 4) hvordan visuelle markører kan have noget at sige ift. hvordan samtaledeltagere signalerer til hinanden, hvor de er i reparaturoperationen.

At der findes eksempler på komplicerede reparaturoperationer som disse, støtter op om to pointer: 1) at reparatur ikke altid handler om at "rette en fejl": det vigtige er ikke nødvendigvis den markerede problemkilde, og 2) at samtaledeltagere generelt arbejder på (og samarbejder om) at bevare samtalsforløbet uden unødvendige ophold og afbrydelser. Dette opnår de bl.a. ved reparaturoperationer, som bidrager til samtalsforløbet ved blot at indskyde en midlertidig sekvens, der i de fleste tilfælde gennemføres succesfuldt og uproblematisk og gør tilbagevenden til tidligere sekvens/igangværende forløb nemt uden unødvendige ophold. Med andre ord bidrager reparatur til at samtalen "glider lettere". Samtidig viser eksemplerne, at reparatursystemet kan være yderst komplekst, men alligevel er adaptivt og både bidrager til og er en del af turtagningsystemet, akkurat som Sacks, Schegloff og Jefferson pointerede i midten af 70'erne (Sacks et al. 1974; Schegloff et al. 1977).

7. KONKLUSION

I udgivelsen har jeg vist og beskrevet selv-initieret selv-reparatur i dansk samtaleprog. Med udgangspunkt i konversations- og interaktionsanalysen har jeg undersøgt, hvordan samtaledeeltagere foretager sammeturs selv-reparatur. Specifikt har jeg undersøgt, hvordan Schegloffs (2013) ti kategoriseringer af "simple" operationer for engelsk optræder i dansk.

Undersøgelsen bygger på den samtaleanalytiske metode (*conversation analysis*) og beskæftiger sig med autentisk samtaledata fra to arkiver, hhv. Samtalebanken og AULing. Der drages tværlingvistiske paralleller med henblik på at belyse forskelle og ligheder mellem forskellige sprog, og der inddrages relevant forskning inden for emnet.

I analysen af det, jeg har kaldt "simple" reparaturoperationer, har jeg gennemgået erstatning, indsættelse, sletning, søgning, parentetisering, abortering, sekvenshop, genkørsel, omformatering og omrokering. Jeg har vist eksempler på reparaturomvending samt, hvordan nogle af operationerne kan have hhv. første- og andenordens-funktion. I gennemgangen af de ti typer har jeg rejst relevante og interessante diskussionsspørgsmål, som efterfølgende er diskuteret med inddragelse af uddrag. Her har jeg bl.a. vist, hvordan det kan være svært at skelne mellem genkørsel og fonetisk/prosodisk erstatning, hvordan deltagere orienterer sig mod et slettet element, og særligt har jeg fremlagt mit bud på en intern syntaks for reparaturoperationer med fokus på initieringsteknikker.

I udgivelsens sidste afsnit har jeg vist eksempler på komplicerede reparaturoperationer. Disse eksempler kunne ikke beskrives fyldestgørende ved hjælp af de simple operationstyper, og det viste sig bl.a. at skyldes "usynlige" problemkilder. Jeg har argumenteret for, at selv-reparatur ikke begrænser sig til én problemkilde, men kan operere på flere ting end det, der oprindeligt var markeret som "problematisk" af taleren. Denne pointe støtter op om den overordnede argumentation om, at reparatur ikke nødvendigvis handler om at rette fejl i samtalen, men i højere grad bidrager til samtalens flydende forløb og deltagerens samarbejde om at bevare dette.

REFERENCER

- Bavelas, Janet Beavin, Linda Coates og Trudy Johnson. 2002. Listener responses as a collaborative process: The role of gaze. *Journal of Communication* 52(3), 566-580. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2002.tb02562.x>.
- Brøcker, Karen, Magnus Hamann, Maria Jørgensen, Simon Lange, Nicholas Mikkelsen og Jakob Steensig. 2012. Samtalesprogets grammatik. Fire fænomener og nogle metodiske overvejelser. *NyS, Nydanske Sprogstudier* 42(42): 10-40. doi:10.7146/nys.v42i42.13672.
- ca.talkbank.org. 2020. List of Special Characters. <https://ca.talkbank.org/codes.html>.
- Christensen, Robert Zola og Lisa Christensen. 2012. *Dansk Grammatik*. 2. udgave, 2. oplag. edition, Syddansk Universitetsforlag. Robert Zola Christensen og Lisa Christensen.
- Clausen, Olja Hedelund og Nikoline Pedersen. 2017. En samtaleanalytisk undersøgelse af respons i forbindelse med hva *hedder det*. *Skrifter om Samtalegrammatik* 4(3). <https://samtalegrammatik.dk/resurser/tidsskrift/aargang-4>
- Couper-Kuhlen, Elizabeth og Margret Selting. 2018. Stance and footing. *Interactional Linguistics. Studying language in social interaction.*, Cambridge University Press, SIDETAL JAKOB. <https://www.cambridge.org/dk/academic/subjects/languages-linguistics/sociolinguistics/interactional-linguistics-studying-language-social-interaction?format=HB#resources>.
- Fox, Barbara A., Makoto Hayashi og Robert Jasperson. 1996. Resources and repair: A cross-linguistic study of syntax and repair." Cambridge University Press, 185-237. doi:10.1017/CBO9780511620874.004.
- Fox, Barbara A., Yael Maschler og Susanne Uhmman. 2010. A cross-linguistic study of self-repair: Evidence from English, German, and Hebrew. *Journal of Pragmatics* 42(9): 2487-2505. doi:<https://doi.org/10.1016/j.pragma.2010.02.006>.
- Fox, Barbara A., Fay Wouk, Steven Fincke, Wilfredo Hernandez Flores, Makoto Hayashi, Minna Laakso, Yael Maschler, Abolghasem Mehrabi, Marja-Leena Sorjonen, Susanne Uhmman og Hyun Jung Yang. 2017. Morphological self-repair. Self-Repair within the word. *Studies in language*, 41(3), 638-659. doi:10.1075/sl.41.3.04fox.

- Fox, Barbara, Fay Wouk, Makoto Hayashi, Steven Fincke, Liang Tao, Marja-Leena Sorjonen, Minna Laakso og Wilfrido Flores Hernandez. 2009, "A cross-linguistic investigation of the site of initiation in same-turn self-repair." Cambridge University Press, 60-103. doi:10.1017/CBO9780511635670.004.
- Hayano, Kaoru. 2013. *Territories of Knowledge in Japanese Conversation*. PhD Thesis, Radboud University Nijmegen. <http://hdl.handle.net/11858/00-001M-0000-000E-E392-A15>.
- Hayashi, Makoto og Kaoru Hayano. 2013. Proffering insertable elements: A study of other-initiated repair in Japanese. In Geoffrey Raymond et al. (eds.), *Conversational Repair and Human Understanding*, Cambridge University Press, 293-321. <https://www.cambridge.org/core/books/conversational-repair-and-human-understanding/proffering-insertable-elements-a-study-of-otherinitiated-repair-in-japanese/6DF008208644ACDB66F15D3DEBEBB2DF>.
- Hayashi, Makoto, Geoffrey Raymond og Jack Sidnell. 2013. Conversational repair and human understanding. In Geoffrey Raymond et al. (eds.), *Conversational Repair and Human Understanding*, Cambridge University Press, v-v. <https://www.cambridge.org/core/books/conversational-repair-and-human-understanding/conversational-repair-and-human-understanding/9A78DA32D17871A7E3988D6AD7BDBDA6>.
- Heath, Christian. 1986. *Body Movement and Speech in Medical Interaction*. Cambridge University Press.
- Heinemann, Trine. 2009. Two answers to inapposite inquiries. In Jack Sidnell (eds.), *Conversation Analysis: Comparative Perspectives*, Cambridge University Press, 159-186. <https://www.cambridge.org/core/books/conversation-analysis/two-answers-to-inapposite-inquiries/3F6BB44126BCAD055F198F1CD28CFBD2>.
- Heinemann, Trine. 2010. The question–response system of Danish. *Journal of Pragmatics*, 42(10): 2703-2725, doi:10.1016/j.pragma.2010.04.007.
- Heinemann, Trine, Anna Lindström og Jakob Steensig. 2011. Addressing epistemic incongruence in question–answer sequences through the use of epistemic adverbs. In Jakob Steensig et al. (eds.), *The Morality of Knowledge in Conversation*, Cambridge University Press, 107-130. <https://www.cambridge.org/core/books/morality-of-knowledge-in-conversation/addressing-epistemic-incongruence-in-questionanswer-sequences>

[through-the-use-of-epistemic-adverbs/841AD-BAF3C89CCAACA1EEBAC463C2EDF](http://ebookcentral.proquest.com/lib/asb/detail.action?docID=5448215).

- Heinemann, Trine og Jakob Steensig. 2018. Justifying departures from progressivity. The Danish turn-initial particle *altså*. In John Heritage og Marja-Leena Sorjonen (eds.), *Between Turn and Sequence: Turn-Initial Particles across Languages*, John Benjamins Publishing Company, 445-475. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/asb/detail.action?docID=5448215>.
- Hepburn, Alexa og Galina B. Bolden. 2013. The conversation analytic approach to transcription. In Jack Sidnell og Tanya Stivers (eds.), *The Handbook of Conversation Analysis* 1st. edition, Blackwell Publishing Ltd., 57-76.
- Heritage, John. 2012. The epistemic engine: Sequence organization and territories of knowledge. *Research on Language & Social Interaction* 45(1): 30-52. doi:10.1080/08351813.2012.646685.
- Heritage, John og Geoffrey Raymond. 2012. Navigating epistemic landscapes: Acquiescence, agency and resistance in responses to polar questions. In Jan P. de Ruiter (eds.), *Questions: Formal, Functional and Interactional Perspectives*, Cambridge University Press, 179-192. <https://www.cambridge.org/core/books/questions/navigating-epistemic-landscapes/CC21D74D3F9FC59056114C0C1CBCAFE3>.
- Jefferson, Gail. 1972. Side sequences. In D. N. Sudnow (eds.), *Studies in Social Interaction*, Free Press, 294-333.
- Jefferson, Gail. 1974. Error correction as an interactional resource. *Language in Society* 3(2): 181-199. doi:10.1017/S0047404500004334.
- Jefferson, Gail. 1987. On Exposed and Embedded Correction in Conversation. In Graham Button og John R. E. Lee (eds.), *Talk and Social Organization*, vol. 14, Multilingual Matters, 86-100.
- Jefferson, Gail. 1988. Preliminary notes on a possible metric which provides for a 'Standard Maximum' silence of approximately one second in conversation. In D. Roger og P. Bull (eds.), *Conversation: An Interdisciplinary Perspective*, Multilingual Matters.
- Jefferson, Gail. 1991. List-construction as a task and resource. In George Psathas (eds.), *Interactional Competence*, Irvington Publishers, 63-92.

- Jefferson, Gail. 2004. Glossary of transcript symbols with an Introduction. In Gene H. Lerner (eds.), *Conversation Analysis. Studies from the First Generation*, John Benjamins Publishing Company, 13-31.
- Jørgensen, Maria. 2020. Proform-spørgsmål på Dansk: Form og funktion. *Møder om Udforskningen af Dansk Sprog (MUDS)*, Udgivet præsentation.
- Jørgensen, Maria. 2025. Responses to specifying WH-questions, and their place in a comprehensive grammar of interactional Danish. I: *Grammar in Action: Building comprehensive grammars of talk-in-interaction*. Jakob Steensig, Maria Jørgensen, Jan Lindström, Nicholas Mikkelsen, Karita Suomalainen, & Sørensen, Søren Sandager (red.). Benjamins, 157–193.
- Jørgensen, Maria. 2026. Flagging knowledge discrepancies with proform-questions in Danish. I: *The Grammar of Questions and Responses in Danish Talk-in-interaction*. Upubliceret ph.d.-afhandling. Aarhus Universitet, 96–127.
- Kazemi, Ali. 2020. Same-turn self-repairs in Farsi conversation: On their initiation and framing. *Journal of Pragmatics*, 170: 4-19. doi:<https://doi.org/10.1016/j.pragma.2020.08.004>.
- Kendon, Adam. 1967. Some functions of gaze-direction in social interaction. *Acta psychologica*, vol. 26, pp. 22-63, doi:10.1016/0001-6918(67)90005-4.
- Kärkkäinen, Elise, Marja-Leena Sorjonen og Marja-Liisa Helasvuo. 2007. *Discourse Structure*. Cambridge University Press, 301-371. doi:10.1017/CBO9780511619434.006.
- Lerner, Gene H. 1991. On the syntax of sentences-in-progress. *Language in Society*, 20(3): 441-458. doi:10.1017/S0047404500016572.
- Lerner, Gene H. og Celia Kitzinger. 2015. Or-prefacing in the organization of self-initiated repair. *Research on language and social interaction*, 48(1): 58-78. doi:10.1080/08351813.2015.993844.
- Lerner, Gene H. og Celia Kitzinger. 2019. Well-prefacing in the organization of self-initiated repair. *Research on language and social interaction*, 52(1): 1-19. doi:10.1080/08351813.2019.1572376.
- Levinson, Stephen C. 2013. Action formation and ascription. In Jack Sidnell og Tanya Stivers (eds.), *Handbook of Conversation Analysis*, 1st. edition, Blackwell Publishing Ltd., 103-130.

- Laakso, Minna og Marja-Leena Sorjonen. 2010. Cut-off or darticle— Devices for initiating self-repair in conversation. *Journal of Pragmatics*, 42(4): 1151-1172.
doi:<https://doi.org/10.1016/j.pragma.2009.09.004>.
- MacWhinney, Brian. 2000. *Clan. The CHILDES Project: Tools for Analyzing Talk.*, vol. 3rd Edition, Lawrence Erlbaum Associates.
<https://talkbank.org/>.
- Makoto, Hayashi, Raymond Geoffrey og Sidnell Jack. 2013. *Conversational Repair and Human Understanding*. Cambridge University Press.
- Mazeland, Harrie. 2007. Parenthetical sequences. *Journal of Pragmatics*, 39(10): 1816-1869. doi:10.1016/j.pragma.2007.05.005.
- Németh, Zsuzsanna. 2012. Recycling and replacement repairs as self-initiated same-turn self-repair strategies in Hungarian. *Journal of Pragmatics*, 44(14): 2022-2034.
doi:<https://doi.org/10.1016/j.pragma.2012.09.015>.
- Norén, Niklas. 2007. *Apokoinou in Swedish Talk-in-Interaction: A Family of Methods for Grammatical Construction and the Resolving of Local Communicative Projects*. PhD dissertation, Linköping University.
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-986908.12.2020>.
- Pedersen, Henriette Folkman. 2015. Jamen som svarindleder efter hv-spørgsmål. *Skrifter om Samtalegrammatik*, 2(2). https://samtalegrammatik.dk/fileadmin/samtalegrammatik/sos/2/Pedersen_2015_Jamen_som_svarindleder_etter_hv-spoergsmaal.pdf
- Raymond, Geoffrey og John Heritage. 2013. One question after another: Same-turn repair in the formation of yes/no type initiating actions. In Geoffrey Raymond et al. (eds.), *Conversational Repair and Human Understanding*, Cambridge University Press, 135-171.
<https://www.cambridge.org/core/books/conversational-repair-and-human-understanding/one-question-after-another-sameturn-repair-in-the-formation-of-yesno-type-initiating-actions/3FB41F51783FF73C98F57E1E174E8DE8>.
- Sacks, Harvey, Emanuel A Schegloff og Gail Jefferson. 1974. A simplest systematics for the organization of turn taking for conversation. *Language*, 50(4): 696-735.
- samtalegrammatik.dk. 2013a. Eller hva(d). <https://samtalegrammatik.dk/opslag/artikel/eller-hvad/>.
- samtalegrammatik.dk. 2013b. "Nå" (Stigende Kontur). <https://samtalegrammatik.dk/opslag/artikel/naa-stigende-kontur/>.

- samtalegrammatik.dk. 2013c. Tunge led i forfelt og ekstraposition. <https://samtalegrammatik.dk/opslag/artikel/tunge-led-i-forfelt-og-ekstraposition/>.
- samtalegrammatik.dk. 2019. "Jo" (adverbium/partikel). <https://samtalegrammatik.dk/da/opslag/artikel/jo-adverbiumpartikel/>. Accessed 17.11.2020 Access.
- samtalegrammatik.dk. 2020. Udskriftssystem. <https://samtalegrammatik.dk/start-her/udskriftssystem/>.
- Schegloff, E. og Harvey Sacks. 1973. Opening up closings. *Semiotica*, 8: 289-327.
- Schegloff, Emanuel A. 1979. The relevance of repair to syntax-for-conversation. *Discourse and Syntax*, 261-286.
- Schegloff, Emanuel A. 2004. On dispensability. *Research on language and social interaction*, 37(2): 95-149,. doi:10.1207/s15327973rlsi3702_2.
- Schegloff, Emanuel A. 2013. Ten operations in self-initiated, same-turn repair. In Geoffrey Raymond et al. (eds.), *Conversational Repair and Human Understanding*, Cambridge University Press, 41-70. <https://www.cambridge.org/core/books/conversational-repair-and-human-understanding/ten-operations-in-selfinitiated-same-turn-repair/8267FFA80FBF6DE6DF78ADC35109476A>.
- Schegloff, Emanuel A., Gail Jefferson og Harvey Sacks. 1977. The preference for self-correction in the organization of repair in conversation. *Language*, 53(2): 361-382. doi:10.1353/lan.1977.0041.
- Sidnell, Jack. 2010. *Conversation Analysis: An Introduction*. Wiley-Blackwell.
- Sidnell, Jack. 2013. Basic conversation analytic methods. In Jack Sidnell & Tanya Stivers (eds.), *The Handbook of Conversation Analysis*, Blackwell Publishing Ltd., 77-99.
- Steensig, Jakob. 2001. *Sprog i virkeligheden: Bidrag til en interaktionel lingvistik*. Aarhus Universitetsforlag.
- Steensig, Jakob, Karen Kiil Brøcker, Caroline Grønkjær, Magnus Glenvad Tind Hamann, Rasmus Puggaard Hansen, Maria Jørgensen, Mathias Høyer Kragelund, Nicholas Hedegaard Mikkelsen, Tina Mølgaard, Henriette Folkmann Pedersen, Søren Sandager Sørensen og Emilie Tholstrup. 2013. The Dantin project – Creating a platform for describing the grammar of Danish talk-in-interaction. In Jan Heegård Petersen & Peter Juel Henriksen (eds.), *New*

- Perspectives on Speech in Action. Proceedings of the 2nd Sjusik Conference on Contemporary Speech Habits*, Samfundslitteratur.
- Steensig, Jakob, Maria Jørgensen, Nicholas Mikkelsen, Karita Suomalainen & Søren Sandager Sørensen. 2023. Toward a grammar of Danish talk-in-interaction: From action formation to grammatical description. *Research on Language and Social Interaction*. 56(2): 116–140. <https://doi.org/10.1080/08351813.2023.2205304>.
- Sørensen, Søren Sandager, Andrea Bruun, Maria Jørgensen, Ehm Hjorth Miltersen og Jakob Steensig. 2019. *Øh(m)* i samtalegrammatik.Dk. In Yonatan Goldshtein, Inger Schoonderbeck Hansen & Tina Thode Hougaard (Eds.), *17. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*, Aarhus Universitet, 523-534.
- Uhmann, Susanne. 2001. Studies in interactional linguistics. In Margaret Selting et al. (eds.), *Studies in Interactional Linguistics*, John Benjamins Publishing Company, 373-404.